

Q. D. B. V.

DISPUTATIO INAUGURALIS JURIDICA,

DE

SUCCESSIONE
SUPERSTITIS CONJUGIS
PAUPERIS;

AD

Authentic. Præterea, Cod. unde Vir & Uxor;

QUAM

Sub PRÆSIDIO

IMMANUELIS WEBERI,

JCTI, SACR. CÆSAR. PALAT. COMITIS,

CONSILIARII HASSO-DARMSTAD. JURIS ET
HISTOR. PROFESSORIS P. ORDIN.

PRO LICENTIA

Summos in utroque Jure Honores

& privilegia Doctoralia rite capeffendi,

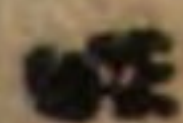
PUBLICÆ EXCELL. DNN. PROFESS. CENSURÆ

SUBMITTET

ANDREAS ESSEMMANN /

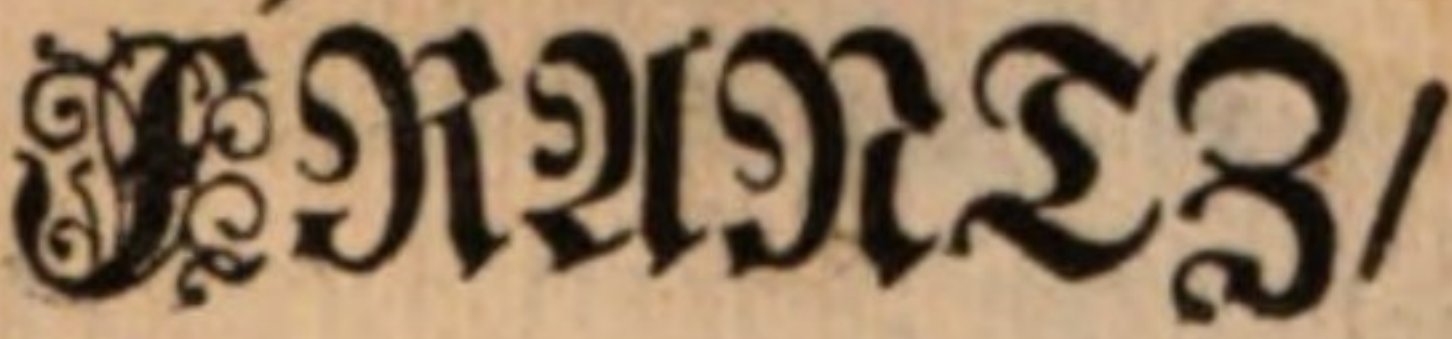
HASSO-CASELLANUS;

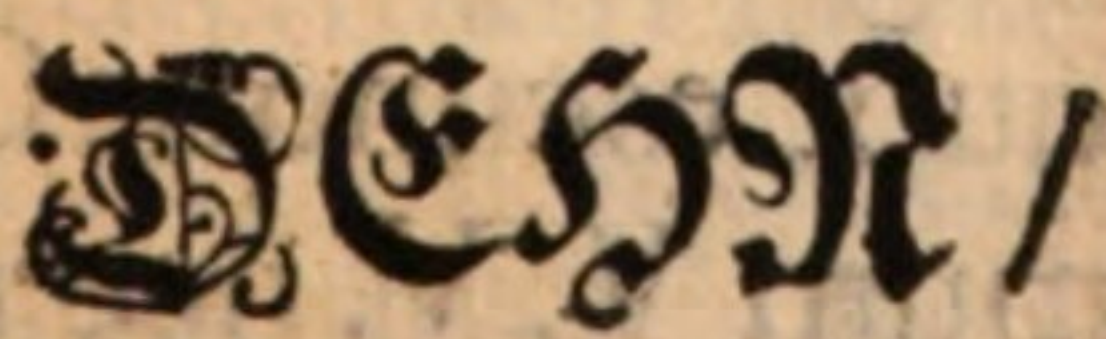
Ad Diem s. A^{ntic} MDCCXVIII. M. H. L. Q. S.

GIESSÆ HASSORUM,

Typis VIDUÆ JOH. REINH. VULPII, Acad. Typogr.

PER-ILLUSTRI ET EXCELLENTISSIMO
DOMINO,
DN. JOHANN
MAGNO JCto,
SACRAE CAESAREAE MAJESTATIS
CONSILIARIO GRAVISSIMO, AUGUSTAE
ET IMPERIALIS CAMERAE ASSESSORI
SPLENDIDISSIMO.

UT ET
EXCELLENTISSIMO atq; CONSULTISSIMO
DOMINO,
DN. HENRICO
Rothfelser /
APUD SERENISS. & POTENTISS. HASSIARUM
LANDGRAVIUM REGIMINIS CASSELLANI,
SUPREMO CAMERAE RERUMQUE METAL-
LICARUM CONSILIARIO GRAVISSIMO.

NEC NON
PRÆNOBILISSIMO, AMPLISSIMO ET
CONSULTISSIMO
DOMINO,
DN. JOANNI KOPPIO,
U. J. D. REIPUBL. CASSEL. TER CONSULI,
SCABINO ET SCHOLARCHÆ SPECTATISSIMO,
DOMINIS, MOECENATIBVS, AC EVERGE-
TIS GRATIOSIS, SUMMIS.

*VIRI, PERILLVSTRIS, EXCELLENTISSIMI,
AMPLISSIMI & CONSVLTISSIMI*

Audax & temerarium certè videri posset, Tan-
tis Vestris, *Viri*, quisque suis honoribus ac
dignitatibus fulgentissimi, Nominibus levi-
denses hasce plagulas recepto more conse-
crare & inscribere, ac Vestra eaque gravissi-
ma ipsis rerum argumentis jamdudum consecrata negotia
nugis his Scholasticis interrumpere. Verum enimvero
quotiescunque Gratiam, Favorem & propensissimum ani-
mum V. V. nec non immerenti mihi exhibita huc usque
cumulatè beneficia & munera, quibus me præter spem &
expectationum profecuti fuistis, ad animum revoco; è
contrario autem pro exiguis viribus tanto debito exsol-
vendo prorsus imparem me deprehendo: nescio ad quod
debitoribus obærat in jure concessum beneficium & a-
sylum confugiam. Ingratissimi autem hominis notam mi-
hi affricandam & piaculum duxi, nisi vel hac datâ quali-
cunque, quam desiderio desideravi, occasione, tantam
magnitudinem gratiæ & beneficiorum publicè prædica-
rem & verbis saltem, quamvis nec illa quidem dignè suc-
currant, devotissimum, gratissimum & beneficiorum in
me collatorum memorem animum declararem. Hinc
gratiosos benevolosque pro Vest. inusitatâ benignitate
achu-

ac humanitate Censores Vos futuros mihi que facile ve-
 niam largituros confido, si indubitatum debiti mei mu-
 tis modis contracti pignus hic quasi constituam, insimul
 huic levi charæ splendorem, quem per se non habet, à
 Tantis Nominibus conciliare studeam. Atque Tibi spe-
 ciatim, *Vir Perillustris & Excellentissime*, maximis beneficii
 vinculis me devinctissimum agnosco, qui me Wetzlariæ
 commorantem nunquam salutaribus consiliis dedigna-
 tus es, sed gratiosè fovisti, ornasti, protexisti. Quid mul-
 ta? Te video Principem mihi diu multumque deliberanti
 & hæsitanti ad suscipiendam & ad ingrediendam ratio-
 nem hujus, quicquid est, moliminis extitisse, Tibique ea-
 propter acceptum devotissimè referendum duxi. Nec
 minùs Tibi, *Vir Excellentiss. & Consultiss. Dn. HENRICE*
DEHN; maximas gratias publicè agendas existimavi ob
 summum erga me Favorem, quo Tibi me non ità pri-
 dem inter privatos parietes prosequi benignissimè placuit,
 quo solo nomine, ut nihil jam commemorem de ceteris
 propensi affectus documentis, me semper obstrictissimum
 meritò profiteor, operam daturus, ut majora procedente
 tempore observantiæ cultusque mei specimina edere pos-
 sim, atque singularem, quam quidem omnibus concedis
 humanitatem mihi clientum infimo semper conservem.
 Tandem nec ultimas Tibi, *Vir Amplissime ac Prudentis-*
sime Dn. JOANNES KOPPI! sed vel primas, utinam
 Te dignas possem! gratias persolvendas esse censeo: In-

gentia enim sunt Tua, quibus unà cum ceteris Viris Con-
sularibus, Scabinis & Senatoribus meritissimis, me domo
discedentem piè exornare voluistis, merita & benefacta,
quæ tacito jam venerari satius erit silentio, quàm illa ver-
bis non satis dignis enumerando obscurare, declarando
obfuscare.

Accipite ergo, *Viri suis quisque honoribus & dignita-
tibus condecoratissimi*, serenâ fronte benevolisque mani-
bus exile hoc observantiæ nunquam intermorituræ & gra-
tissimi animi signum, quod hic demisso obsequio sum-
maque offero reverentia. Ne aspernemini chartaceum
munus ab eo profectum, cui majora non suppetunt: Deus
Ter Opt. Max. inexhaustis gratiæ suæ opibus Vos, Mœce-
natum Optumi, sustentet & quàm mentis, quàm corporis bo-
nis abundare & virtutes V.V. sanè raras perennare faciat,
consilia &, quibus occupati estis, negotia exoptato even-
tu fortunet, quò ad communem omnium salutem Cæsa-
ri, Principi, nec non Familiarum V.V. splendori quàm
diutissimè adhuc superstites fitis, & absoluto tandem hoc
vitæ curriculo æternum Vos triumphare & jubilare ju-
beat. Sic ex animo vovet

*PERILLVSTRIS, EXCELLENTISS.
& AMPLISS. NOMINVM V.V.*

devotissimus, observantissimus Cultor

ANDR. EISERMANNUS.

PRÆFATIO.

*In multumque deliberanti de idoneo The-
mate Juridico pro specimine Inaugurali e-
laborando, & verò, quæ in ipsis rerum
argumentis obtinent, nec ab antiquis fabu-
lis appetuntur §. 3. I. Proëm. plenius esse
tractanda cogitanti, ex L. 1. ff. de Suspect.
tutor. L. 25. ff. de Liberat. Legat. tandem ex
vasto Juris Oceano præsens de Successione Conjugis superstitis
pauperis, Von der Erbfolge des hinterbliebenen armen
Ehgatten/ occasione Authentic. Præterea, Cod. Unde Vir &
Uxor, argumentum fatale præ cæteris se mihi obtulit. Sanè
Successionis ab intestato in genere considerata materia una
ex nobilioribus in Jure Civili, & frequentioribus in communi
vita est, in qua potissimum sequi oportet id, quod jure no-
vissimo cautum reperitur. Per id enim à subtilitate Jurispru-
dentia anterioris ad utilitatem, à rigore ad æquitatem redi-
tur; & simplicitati antiquæ & naturali pleraque conforman-
tur. Quod si igitur nulla esset alia causa, quæ nobis Novel-
larum Justiniani studium commendaret (sunt autem longè plu-
rimæ) certè vel hoc solum argumentum de jure succedendi
ab intestato ad hoc sufficere posset: prout loquitur Cunradus*

Rittershusius, in *Exposit. Novell. Part. VII. Proëm. num. 6.*
Magnus quidem & Testamentorum Favor est, L. i. C. de SS. Ec-
cles. neque tamen minorem successioni ab intestato tribuendum
censeo; Siquidem per illa, ex improbo affectu & per fraudes,
non raro defuncti bona in alios, quos non decebat accipere,
transferuntur; Conf. l. Captatorias 70. seq. ff. de Hered. instit.
L. ii. C. de Testam. militis & vid. Disp. habita hic Giesse, de
Duobus Testamentis simul validis, sub Præsidio Illustris Aca-
demie Cancellarii, Dn. D. Mollenbecii, cap. V. §. 8. in med.
In hæreditatibus autem ab intestato communem potius mor-
taliū inclinationem sequimur, arg. L. i. ff. de suspect. tutor.
cum Successio ea à natura sit, & secundum eam certis perso-
nis bona debeantur. Novell. i. Præfat. §. 2. id quod latius pro-
bant Hugo Grotius, Jur. B. & P. cap. VII. §. 3. Stryk. de Success.
ab intestat. Diff. I. cap. i. §. i. seq. alii. Et hac ratione præca-
vetur, ne litibus innumeris fenestra aperiatur. Pufendorff.
Offic. H. & C. Lib. i. cap. 12. §. 10. seq. It. J. N. & Gent. L. IV.

Cap. 2. §. 2. Observarunt hunc Successionis modum inprimis
veteres nostri Germani, de quibus Cornel. Tacitus: Hæredes
successoresque sui cuique liberi, & nullum Testamentum. Si
liberi non sunt, proximus gradus in possessione, fratres, patru-
avunculi. Mor. German. cap. 20. De aliis populis videantur
modò laudati Autores. Utut enim provisio hominis cessare fa-
ciat provisionem legis, l. f. C. de pact. convent. Nov. XXII.
Cap. 2. §. i. sæpe tamen accidit, ut ejusmodi provisionibus

Del scopus non obtineatur, vel non rectè providentium con-
scientie onerentur, juxta illud vulgatum:

Wer da will seelig sterben;
Der laß sein Gut den rechten Erben.

quod tamen omninò præcavendum est: & refert Dn. Ger-
hardus, de Jure Testament. Romano, Dissert. i. §. i. num. 4. ex

Cicerone

Handwritten marginal notes in German:
 1. In der That...
 2. ...
 3. ...
 4. ...
 5. ...
 6. ...
 7. ...
 8. ...
 9. ...
 10. ...
 11. ...
 12. ...
 13. ...
 14. ...
 15. ...
 16. ...
 17. ...
 18. ...
 19. ...
 20. ...
 21. ...
 22. ...
 23. ...
 24. ...
 25. ...
 26. ...
 27. ...
 28. ...
 29. ...
 30. ...
 31. ...
 32. ...
 33. ...
 34. ...
 35. ...
 36. ...
 37. ...
 38. ...
 39. ...
 40. ...
 41. ...
 42. ...
 43. ...
 44. ...
 45. ...
 46. ...
 47. ...
 48. ...
 49. ...
 50. ...
 51. ...
 52. ...
 53. ...
 54. ...
 55. ...
 56. ...
 57. ...
 58. ...
 59. ...
 60. ...
 61. ...
 62. ...
 63. ...
 64. ...
 65. ...
 66. ...
 67. ...
 68. ...
 69. ...
 70. ...
 71. ...
 72. ...
 73. ...
 74. ...
 75. ...
 76. ...
 77. ...
 78. ...
 79. ...
 80. ...
 81. ...
 82. ...
 83. ...
 84. ...
 85. ...
 86. ...
 87. ...
 88. ...
 89. ...
 90. ...
 91. ...
 92. ...
 93. ...
 94. ...
 95. ...
 96. ...
 97. ...
 98. ...
 99. ...
 100. ...

Cicerone : Mihi credite , major hereditas venit unicuique vestrum in iisdem bonis à Jure & Legibus , quam ab iis , à quibus illa bona relicta sunt. *Imo Deus non raro aliter disponit, & illam Neapolitani Testamenti inscriptionem* : Dolus malus & Iustus abesto ! implet. *Quid multis ? Hoc unum, quo usus est Richter. in Præfat. Delineationis Success. ab intest. hodierno tempore usitatae , tritum addo : Vino vendibili non opus est suspensa hedera. Dum vero mihi animus est , præmissis generalibus , successionem conjugis superstitis pauperis ex Authentic. Præterea, C. unde Vir & Uxor delineare , methodo, qua alias juris textus resolvi sueverunt , magnis etiam Iustis non ingrata , id commodè fieri posse sum arbitratus. Tuam igitur Benev. Lector , humanitatem atque benevolentiam omnibus modis expeto , deque ea nullus dubito , præsertim, ubi tibi persuasum habueris , me non ex pruritu in publicum prodeundi , sed aliqua ex necessitate hanc Disputationem scripsisse , imò conscribere debuisse. Ad Te vero ante omnia , summe Deus , supplex provolvor , humillimè rogitans , quoniam hætenus Tuam benedictionem sat luculenter in studiis meis expertus sum , quæ effecit , ut in laboribus me hilarem semper & alacrem præbere potuerim , pro ineffabili Tua Clementia & nunc mihi Præses , imo principium , medium atque terminus in præsentī negotio esse velis. Novell. 109. pr.*

I. N. D. N. J. C.

CAPUT I.

*Prolegomena quædam continens
de Successionibus Conjugum,
quæ olim obtinebant.*

SUMMARIA.

Successio Conjugum de jure veteri, ejusque diversitas ex diversitate matrimoniorum orta, quorum tria genera fuisse traditur, §. 1. It. Successio ex Jur. Civ. latè sumtò, ut & Prætorium sub se comprehendat, & quale jus antiquum ab Imperatoribus significetur, proponitur, §. 2. Successio Civilis privilegiaria & augmentata continetur, §. 3. Tandem ejus descriptio, methodus Dissertat. & verba textus adduntur, §. ult.

§. I.

DE *successione Conjugis superstitis pauperis* agere dum aggredior, præmonendum est, Jure civili antiquissimo, ex lege Romuli, Conjugum successionem obtinuisse. Erant enim tria Conjugiorum genera, scilicet per *confarreationem*, *coemptionem*, & *usucapionem*; & inde quoad duo priora descendentes diversi successionum modi, quos in compendio videre licet apud Stryck. *Success. ab intestat. Dissert. IV. C. I. §. I.* & ibi allegg. quibus jungi quoque merentur Carol. Sigon. *Antiqu. Jur. pop. Roman. L. I. C. 9. p. 127.* nec non ad Taciti *Annal. L. IV. C. 16.* Commentatores. Edit Gro-
novii, pag. 439. seqq. Enimvero, quoniam, qui usu fieri dicebantur *conjuges*, ex dicta lege Romuli successionem carebant; & *confarreandi* consuetudo paulatim ab usu recesserat, teste Tacito *l. c.* imo Conjugum successio Plebiscito Voconio, de *coercendis mulierum hereditatibus*, planè sublata fuerat, A. Gellius *Noct. Attic. L. XX. C. I.* Conf. Petr. Peck. *de Testament. Conjug. L. I. C. I. num. I. in fin.* & sicuti maritus ab uxoris, ita uxor à mariti successionem per fiscum exclusa fuit arg. *l. un. C. Und. Vir & uxor.* Neuenhahn. *de Jur. ac Privil. Viduit M. 2. S. 19. lit. B.* Andreas Tiraquel. *in Leg. 4. connubial. Gloss. I. Part. 4. num. 6.* quia nec agnatione, nec cognatione sibi invicem conjuncti fuerant; nec ratio habebatur, an superstes conjux esset dives vel inops. Schneidew. *ad Inst. Libr. III. tit. I. num. 7. rubr. de Success. inter Vir & Uxor.* Henr. Salmuth. *ad Pancirollum Tit. 59.* Cujac. *Paratitl. in Cod. tit. Und. V. & Ux.* Valent. Förster. *de Success. ab Intest. lib. 9. c. I. & 2.* & multi alii, Idcirco Prætor omnes postmodum conjuges novo quasi beneficio ante fiscum ad successionem vocavit, concessa ipsis *Bonor. petition. ex Edicto Unde Vir & Uxor, l. un. ff. Und. Vir. & Ux.*

§. II.

Et id quidem ex justissima ratione Prætor, cujus erat æquitas ante oculos habere, & rigorem légum temperare, introduxit, ut videlicet favor conjugalis, prout ante decreverat, sic crescere iterum & vires capere inciperet. Sunt enim Conjuges omnis cognationis & affinitatis causa & principium *L. 4. ff. de grad. & affin.* Divini & humani juris socii *l. 1. ff. de Rit. Nupt. l. 4. C. de Crim. Expil. hæredit.* Uterque fortuitis casibus particeps *l. 22. §. 7. ff. solut. matrim. dos quemad. nec ulla major unio est, quam conjugalis, per quam vir & uxor efficiuntur una caro & una substantia in duabus personis. Genes. 11. 23.* Andreas Tiraquell. *Leg. 1. connubial. Gloss. 1. Part. 1.* Quid ergò æquius, quid justius est, quam ut conjuges etiam ad mutuam in bonis successionem quodammodo admittantur? Rectè Hahnus ad Wesenbec. *tit. ff. Und. V. & Ux. num. 1.* Licet conjuges sanguine sibi non jungantur, naturæ tamen conveniens est, & proxima cognationi naturali ex affectione maritali orta conjugalis successio. Add. Richter *Part. 1. Decis. 9. n. 3.* Etiam societas vitæ uxorem quodammodo rerum maritalium dominam facit *l. 1. ff. rer. amotar.* Postea quoque ipsi Imperatores, Theodosius Junior & Valentinianus Tertius, justum & æquum, suæque comprobatione dignum judicarunt, ut in defectu liberorum, parentum, seu propinquorum, conjuges sibi invicem succederent, & fisco præferrentur. *L. un. C. Und. Vir & Ux.* Neuenhahn. *Sect. 12. lit. B. p. m. 124. pr.* Antea insuper, post hanc legem observatam, Imperatores hi majorem & pinguiorem formam succedendi conjugibus dederant, ut sc. una cum parentibus & aliis propinquis defuncti sine distinctione ususfructus vel proprietatis, item divitiarum vel paupertatis, in certa parte succederent, nullis vero eorum extantibus, in solidum. Nam sic loquitur *l. ult. Cod. Theod. de*

de Legit. hereditat. (ex qua nostram *L. un. C. interpolatam* dicit Jac. Gothofred. *in Not. pr. add. L. ult. Cod. Theodos.*) *Pridem latæ Constitutionis pars quædam abroganda est, ne vel- lis parentibus aut propinquis, quos naturæ legisve pariter prærogativa defendit, in capiendis ab intestato hæreditatibus præferantur conjuges, vel etiam comparentur.* Postea autem *in dict. L. un. C. Und. V. & Ux.* Jus Prætorium iterum confir- marunt & reduxerunt, in quo textu per *antiquum jus* Præ- torium vel Edictum perpetuum intelligi vult Rittershus. *Ex- pos. Method. Novell. Part. VII. cap. 16. n. 6. conf. Cujac. III. Obs. 12. it. Paratitl. ff. & C. h. t. & ad Nov. LIII. f. lit. B. Schnei- dew. Lib. III. tit. 1. n. 13. ampl. 2.* Jus enim hoc antiquum an- tiquatum aliquando fuerat singulari quadam constitutione, inter cujus capita alia & hoc quoque fuerat, ut conjuges sibi invicem ab intestato succederent, una cum propinquis qui- busdam defuncti conjugis; imò propinquos quosdam exclu- derent, uti ulterius docet Jacob. Gothofred. *d. l. in Comment.* quo brevitatis studio nunc me remitto, Add. Stryk. *d. Tr. Dis- sert. IV. c. 1. §. 4. seq.*

§. III.

Et hæc fuit Successio Conjugum de Jure Civili: In his verò terminis non substitit; sed ulterius hanc Prætoriam æ- quitatem novo beneficio adauxit D. Justinianus Imperator, & ut, eveniente casu, quo conjux superstes pauper, præ- moriens vero locuples fuerit, ille non modo una cum Cognatis, sed & liberis defuncti Conjugis in certa parte succederet; quorsum pertinet novissimum jus *Nov. CXVII. c. 5. junct. Nov. LIII. c. 6.* ubi Imperator statim ab initio in genere dicit: *Ad clementiam omnis à Nobis aptata est lex;* ut propensam suam erga egenos è Conjugibus superstites voluntatem demonstraret; id, quod certè magnificum atque Imperatoriæ Majestati op-
B pido

vido conveniens est. *Frugi enim hominem dici, non multum laudis habet in Rege; fortem, justum & magnanimum, largum, beneficium, liberalem, hæ sunt regie laudes*, inquit bellissime Cicero *in Oratione*. Id, quod & anterioribus Imperatoribus sæpe curæ fuit; uti videre est in Novell. Theodosii, Imperatoris Augusti, *tit. 24. circa init.* ita inquentis: *Imperatoriæ quippe provisionis munus esse censemus, ut omnes nostris dispositionibus gaudeant, nemo suis inique denudatus facultatibus defleat*: ut & Marcus Imperator Princeps providentissimus & juris religiosissimus appellatur *in l. 67. f. ff. de legat. 2.*

§. IV.

De hac itaque Conjugum successione in specie dum agere animus est; monente autem Cicerone *Lib. 1. n. 4. de Offic.* omnis, quæ à ratione suscipitur de aliqua re institutio, debet à definitione proficisci, ut intelligatur, quid sit id, de quo disputetur, ideoque illam ita definitio: Quod sit novum beneficium, ab Imperatore Justiniano indultum superstiti coniugi pauperi, cum extantibus liberis, vel aliis cognatis defuncto diviti certo modo succedendi. *Nov. LIII. c. 6. Nov. CXVII. c. 5. & inde desumpta Authentic. nostri textus, Lauterbach. Colleg. Theoretico-Præct. ad Nov. CXVIII. §. 46. Part. 2.* Quibus præmissis ad ipsius Authenticæ analysin pedem promoveo, id acturus, ut, quæ summam in Definitione comprehensa fuerunt, aliaque ad textum declarandum necessaria, uberius enucleentur.

Sequitur

Textus resolvendus.

Authentic. Præterea, Cod. Und. Vir & Uxor. Lib. VI. Titul. XVIII.

Præterea, si matrimonium sit absque dote, conjux autem præmoriens locuples sit, superstes verò laboret inopia, succedat

cedat una cum liberis communibus alteriusve matrimonii in quartam, si tres sint, vel pauciores; quod si plures sint, in virilem portionem: ut tamen ejusdem matrimonii liberis proprietatem servet, si extiterint: his vero non extantibus, vel si nullos habuerit, potietur etiam dominio, & imputabitur legatum in talem portionem.

CAPUT II.

Inscriptionem & Originem exponit.

SUMMARIA.

Origo Authenticarum paucis perstringitur, Novell. Auctorem esse D. Justinianum, non tamen omnium, cujus vite curriculum remissive additur, §. 1. Ab Authentico distinguui Authenticam, §. 2. Non omnes Novell. esse D. Justiniani, nec Authenticas Cod. nec omnes ex Novell. sumtas; non omnes Novell. Græcè scriptas; idem accidisse Authenticis Cod. Interpretem versionis Nov. vulgatæ ejusve collectorem esse incertum, Epitomatorem maximam partem Irnerium esse, §. 3. Applicatio dictorum ad textum summariter subiicitur, §. ult.

§. I.

I*nscriptionem quod attinet, nulla in Authenticis Codici insertis cernitur peculiaris; sedes autem, unde omnes desumptæ sunt*

sunt Authenticum s. originale vocatur & sunt Novellæ Constitutiones Imperatorum notissimæ. Authenticum autem derivatur à Græco *αὐθεντεῖν*, quod est pro autoritate imperare. Latius pertractat Cunrad. Rittershus. in *Exposit. Novell. Proëm. C. I. & II.* Autor itaque Novellarum est Div. noster Justinianus, id, quod cuilibet, qui primis saltem labris jura degustaverit, facile primo intuitu patebit; non tamen omnium, cum etiam aliquæ Justinii Imperatoris, cujus ex sorore nepos est Justinianus, in ipsis IX. Novellarum *Collationibus* vulgo ita dictis adpareant, quas tamen Juri Justiniano, tanquam posteriori, cedere, docet Alberic. Gentil. de *Libris Jur. Civil. C. I. in fin.* quædam etiam Successorem Justiniani Justinum auctorem agnoscunt, Hagemeyer de *Autoritat. Jur. Civil. Cap. II. p. 28.* vid. *Nov. CXLIV.* ibique Gothofred. lit. Q. add. *Nov. CXL. & alie.* De nostri Imperatoris origine, vita & rebus præclare gestis nec non vitiis vid. Rittershus. *loc. alleg.* ideoque hisce ego nunc immorari nolo,

§. II.

Alias ab *Authentico* Doctores distinguunt *Authenticam*, quasi clausulam & particulam ex Novellis desumptam, uti latius videre licet apud cit. Rittershus. in *Exposit. Novell. Proëm. Cap. I. num. 17.* ibi: *Quod scil. Authenticæ nomen imposuerunt clausulis quibusdam, quas antiquus Glossator Irnerius (vel Wernerus) ex Novellis sive Authenticis integris summam excerptas retulit in Codicem Justiniani: & plerumque subiecit, vel etiam interiecit, illis legibus, quibus per Novellas derogatur, vel etiam aliquid additur, vel quæ omnino abrogantur: item paulò ante num. 7. 8. sive vetera & priora jura tantum confirmant, retentis necessariis, in quibus tota vis legislationis consistit, resectis autem rejectisque superfluis. It. Cap. V. n. 3. & 14. Richter. ad Authent. Cod. Præf. num. 1.*

§. III.

§. III.

De *Authenticis* ergo istis in *Codicem Justinian. repet. prælect.* relatis porrò hoc tenendum est, quod, sicut ipsæ *Novellæ*, per dicta §. 1. non sunt omnes *Div. Justinian.* ita nec *authenticæ* omnes ad eum tanquam Auctorem referri possint, imò nec omnes ex *Novell.* sint, e. gr. *Authentic. Habita Cod. Ne filius pro Patr. It. Authentic. Gazaros Cod. de Hæretic. & Manichæ.* quæ desumpta est ex *Collat. 10. Constit. Friderici & aliæ* indè haustæ. *Matth. Stephani in Novell. Proëm. n. 39.* Porrò *Novellæ* ut ab initio omnes ferè Græcè scriptæ fuerunt, exceptis scilicet *XVII. XIIX. CXLIII. CL. & CLXIII.* ita quoque *Authenticas* eodem idiomate constitisse credibile est. Hodie tamen, ex quo civitate *Novellæ* *Latina* donatæ, versio *Latina* ob *Corporis Juris* in foro receptionem eandem cum textu originali habet auctoritatem. Quis verterit *Novellas* historia nos ferè dubios relinquit, quoad versionem vulgatam. Nec quis collegerit eas in confesso est, ignotus est *Balduino* hic *rhapsodus.* *Rittershus. ad Novellas in Exposit. cit. Proëm. Cap. V. §. 8.* Nec quis *Authenticas* *Codici* inseruerit, satis constat; *Irnerium* privato ausu id fecisse communis sententia est, quod quidem *Strauchio*, in *Irnerio non errante*, *Cap. II. §. 4.* non placet; defenditur tamen limitativè saltem prior sententia a *B. Strykio* *Præcogn. Juris universi Cap. VI. §. 4. vid. §. anteced.*

§. IV.

Hæc si ad *Authentic. Præterea Cod. Und. V. & Ux.* applicaverimus, constabit certò eam haustam ex fontibus *Novell. Lill. cap. ult. & Nov. CXVII. c. 5.* quarumq; principalem Auctorem esse Imperatorem *Justinian.* sacrarissimum Principem, id, quod etiam expressum in *Novellarum* *Inscriptionibus* nomen ejus apertè indicat; & eò magis probabile facit, quod magno præcipuè uxores favore laudatissimus Imperator semper prosecutus

secutus est, iisdemque sollicitè prospexit. De cætero, quamvis alias dicatur : Authenticas non valere, nisi quatenus cum Novellis conveniunt. Rittershus. *l.c. Part. 13. cap. 4. num. 8.* Richter. *ad Auth. Cod. Præfat. num. 3.* quia plus fidei habendum est Originali, quam Exemplo, & rectè conqueritur Zafius, sæpè eos falli, qui ad Authenticarum summulas & non ad ipsarum Novellarum Constitutionum verba advertunt apud Matth. Stephani *ad Novell. Proëm. n. 33. 34.* Unde varios Irnerio errores passim impingunt; vid. Jac. Wissenbach. *in Sylloge Errorum Irnerianorum*; Georg. Rittershus. *Promul-fide errorum ab Irnerio commissorum.* Sixtinus *de Regal. L. 2. cap. 15. n. 34. seqq.* non tamen dubitandum est, quin Authentica nostra de indotatis Conjugibus disponens, sit ex *Novell. LIII. cap. ult. & Nov. CXVII. cap. V.* desumpta, eandemque cum suis fontibus autoritatem atque vim obtineat, quoniam cum iisdem atque aliis adhuc juris textibus exactè convenit, & si quid fortè in aliis peccavit Irnerius (Cancellarius Imperatoris Lotharii II. cit. Steph. *num. 32.* It. *Staats-Historie* de rebus gest. sub Lothario II. f.) quem tamen præter Strauchium, Pagenstecherum, & Strykium in plerisque excusant; in præsentia tamen Authentica cum non errasse, nec quicquam fecisse, quod vituperari possit, facile cuivis apparebit, qui eam cum dictis Novellarum textibus accuratè conferre voluerit, conf. Fachinæus *L. X. Controvers. 72.*

CAPUT III.

Terminorum in Authenticâ nostrâ occurrentium explanationem continens.

SUMMARIA.

SUMMARIA.

Vocab. Præterea conjunctivè hic & aliis in locis reperitur; num & disjunctivè accipi possit, & quid dum simplex vox præter notet, includatne vel excludat? §. 1. Dicitur si quid regulariter significet; unde dictum veniat matrimonium §. 2. An differat à Nuptiis; nec excludere à beneficio succedendi sponsalia omnibus numeris absoluta, & alia matrimoniorum genera licita & honesta, §. 3. De matrim. absque dote; qualis dos hic intelligatur, dotis parvæ determinationem judici rectè committi; matrimonium absque dote esse posse & contra, §. 4. An mors civilis & naturalis requiratur, ut succedi possit. §. 5. Locuples unde dicatur & quis? arbitrio judicis relinqui, quod ne sit vagum, quid ille consideret? §. 6. Paupertas similiter judici dijudicanda relinquitur, qui arbitritur juxta status conditionem, quæ æstimanda ex præmorientis & superstitis conditione, §. 7. Aliquot divisiones successionis §. 8. Quid notent voculæ una cum §. 9. Quinam nomine liberorum hic veniant? §. 10. Quartam portionem uxori assignatam, non ultra 100. libr. auri extendi debere, quænam ratio? §. 11. Explicatur libra auri per 72. solidos, quanti constiterit solidus, incertum, quanti æstimetur solidus & libra auri hodie, §. 12. Distinctionem ususfructus & proprietatis in hac portione, it. ejus mutationem in partes quotas adscribi Novell. 117. Imputationem autem legati &c. ex Nov. 53. desunt am probatur, §. pen. & ult.

§. I.

Nunc ad ipsam Terminorum hujus Authenticae explicationem nos accingimus; ubi in fronte occurrit vocabulum *Præterea,*

Præterea, quod, quanquam alias compositum, hic *conjunctim* legitur, & reperitur quoque in *l. 17. ff. Cod. Theodosian. de Proximis, Comitibus &c. Lib. VI. Titul. 26.* ita: *Quam legem, secundum ipsorum petitionem, præterea tres Melloproximos, idest, Benagium, Hypatium & Theodorum, circa omnes alios valere præcipimus*; ubi tamen nihil aliud, quam simplex vocabulum *præter* significare docet Jac. Gothofred. *ibi in Not. add. l. 25. §. præterea i. ff. de Scto Silan.* Nihil tamen vetat, quo minus & *disjunctivè* hic accipere valeamus vocabulam, ut sic idem sit, ac si diceretur: *Præterea, quæ dicta sunt*, ut interpretatur Calv. *Lexic.* hac voce *præterea*: quemadmodum & alibi locutio *præter id* reperitur, ut in *l. 10. §. 2. ff. de Ann. legat*: *ibi: Uxori præter id, quod ad me vivo annui nomine accipiebat, aureos centum dari volo*; Imo etiam voces *eò amplius, insuper*, Germ. *über das*, addunt & repetunt, ut Interpretes demonstrant ad *l. Si servus §. si quis ita ff. de leg. 1. l. Si sit, eod.* Calv. voce *eò amplius*. & aliis pluribus in locis. Non autem frustra positum est hoc vocabulum in nostrâ *Authenticâ*, sed vel *immediatè* præcedentem legem respicit; vel hoc *innuendum* putavit Irnerius, non esse Imperatoris voluntatem, ut *Edictum Prætorium de Successione cessare* debeat, sed ei *insuper* aliquid se addidisse, nempe normam successionis, quando conjuges, quorum præmoriens sit dives, superstes verò laboret *inopiâ*, decedere eveniret; ita ut in *l. un. ff. & C. Und. V. & Ux.* non sit subsistendum, sed hoc jus ab Imperatore *introducendum* pro novo planè habendum sit. Nam, uti nec antea, quam hæc lex dabatur, à Prætoribus in *successione casus divitiarum & inopiæ* attendebatur, imo nec post *introducendam* ab Imperatoribus *succedendi formam* supr. Cap. 1. §. 2. memoratam; denique nec post *reductum* jus Prætorium: ità rarius sibi *in vicem succeduri fuissent conjuges*, nisi D. Justinianus

nianus ipsis hoc modò prospexisset; quamvis jus Prætorium seu Bonorum Possessionem adhuc obtinere satis constet, quando ad totam hæreditatem admitti velint Conjuges: de quo in Cap. ult. Conf. *præter §. ult. Colleg. Theorico-Practic. Lauterbach. tit. ff. de Bon. Possess.* Dissert. habita Gießæ, de Duobus Testamentis simul validis, *Præfident. Excellentiss. & JCtiss. Dn. Cancellar. Mollenbec.* ubi Cap. ult. §. 1. magnò numerò celeberrimi JCti id statuentes allegantur, quibus jung. Ungebaur. *Exercitat. Justinian. IV. §. 10.* Richter. *ad Authent. Præterea. num. 1.* Neque enim hæc est natura Novell. & Authentic. ut tantum abrogent; sed confirmant etiam non rarò & explicant: quin in dubio correctio non præsumenda est, nisi ex præfatione Novellæ, vel ex necessitate verborum illa evincatur. Stryk. *Præcogn. Juris Cap. II. §. 27.* Struv. *Exercitat. I. th. 69.* Addatur Cujac. (in JCtorum republ. Consul finè Collega, ut in laudatâ modo Dissert. Cap. III. §. 1. appellatur) *Libr. IIX. Obs. Cap. 36.*

§ II.

Sequitur in textu: *Si matrimonium sit absque dote.* Dictio *si* variè apud JCtos accipitur, ex. gr. 2. *Feudor. 13.* ubi *si* ponitur pro *an.* Struv. *Syntagm. Jur. Feud. Cap. XIII. aph. 6. p. m. 465. pr.* De aliis significatibus vid. Calvin. *in Lex. hac voce.* Hic verò maximè usitatam significationem retinet, & conditionem facit; scilicet præsupponit requisita in textu extantia, matrimonium indotatum, defunctum conjugem divitem, superstitem verò inopem, de quibus in progressu pluribus agetur. *Matrimonium* D. Augustinus *Libr. XIX. contra Faustin.* ex eo dictum scribit, quod non ob aliud debeat fœmina nubere, quam, ut mater fiat, uti nuptiæ à nubendo dictæ, vel à nuptu, id est, opertione & velamentò, quo virgines, ad exemplum Rebeccæ ad conspectum sponsi Isaaci se obnubentis atque velantis, *Genes. Cap. XXIV.* olim utebantur, Conf. Wessenbec. *Paratitl. ad tit.*

*ff. de Nupt. Pagenstecher, ad Compend. Lauterbach. in Sicili-
ment. h. t. De voce matrimonium in Cap. ult. X de convers. infi-
del. extat responsio cujusdam uxoris Judaicæ, quam hisce ver-
bis protulit: Cum infans mulieri ante partum onerosus, in
partu dolorosus, post partum laboriosus fuisse noscatur, ex hoc
legitimam conjunctionem maris & fœminæ magis matrimoni-
um, quam patrimonium nuncupari. De cæterò magnus me-
ritò matrimoniorum favor est, siquidem sunt prima velut
specimina vitæ socialis, simulque generis humani seminaria, uti
loquitur Pufendorff. *Offic. H. & Civ. L. II. c. 2. §. 1.* Inde, cum con-
temptus connubiorum ad causas interitus Rerum publicarum
pertineat, varias pœnas in Hagestolßen statutas refert Lauter-
bach. *in Colleg. ad tit. ff. Quibus non compet. Bon. Poss. §. 2.*
Add. Besold. *Thesaur. Pract. in hac voce, & in Addition. fol.*
*m. 352. edit. noviss. nec non in Continuat. f. 266.**

§. III.

Hisce præmissis ad rem ipsam progredior. Matrimonium
seu Nuptiæ, uti Justinianus Sacratiss. Princeps definiit, §. 1. *7.*
de Patr. Potest. sunt viri & mulieris conjunctio, individuum
vitæ consuetudinem continens. Alii distinguunt, & putant,
quod matrimonium inter virum & uxorem solo consensu con-
trahatur *l. pen. ff. de Don. int. Vir & Uxor. l. Nuptias 30. ff. de*
Reg. Jur. Nuptiæ vero licet solennitates aliquas atq; certos ritus
requirant; Wesenbecius hodiè promiscuè capi, nuptias,
conjugia & matrimonia docet, *Paratitl. ff. de R. N.* id, quod
tamen ita nude & crudè admittendum non est, cum, uti nuptias
sponsalia, ita illæ matrimonium strictè sic dictum antecedunt,
& solennitates quasdam exigunt; quemadmodum etiam Ro-
manos eas non omnino neglexisse plus satis notum, & ut pro-
lixius de iis agatur, non necessum esse puto. Addo tantum
formulæ apud eos testificandi matrimonii exemplum: *Cof.*

Aug.

Aug. Publ. Claud. Quæst. ærar. Antoninam Volumniam, Virg. volent. Auspic. E. Parentib. Su. coëmit, Et Illi. Fac. in Dom. Dux. i. e. Consule Augusto, Publius Claudius, Quæstor ærarius, Antoniam Volumniam virginem volentem auspicatò è parentibus suis coëmit, & quatuor facibus in domum duxit, prout ex lapide Patavino hanc communicat Prateus, in Lexic. Sicuti autem non omnis conjunctio carnalis est matrimonium, ita secundum datam definitionem justam conjunctionem hic intelligimus, quæ secundum legum præcepta initur. Pr. J. de Nupt. Nec excluduntur quidem sponsalia de præsentì in personis nubilis ætatis, & omnibus numeris absoluta, sunt tamen non nisi matrimonium inchoatum. Lauterbach. Compend. Jur. p. m. 441. Huc referendum est matrimonium ad Morganaticam seu Morgengabiam, utpote maritali affectione contractum. German. Vermählung zur linken Hand/ Struv. Syntagm. Jur. Feudal. Cap. IX. th. 5. num. 9. Stryk. Exam. J. Feud. Cap. VII. Quæst. 3. & Cap. XV. Qu. 24. Interim verò diffidentiam erga Deum continere, non dubitat asserere Idem, C. VII. Qu. 6. Justum præterea pronunciat matrimonium ad Thalac seu conscientia Id. Stryk. Annot. ad ff. de His, qui sui vel. al. iur. verb. putativis. Colleg. Theorico-Practic. Lauterbach. tit. ff. de R. N. §. 72. & fin. Conf. Annotat. ad Compend. Lauterb. tit. ff. de R. N. n. 71. f. Dn. Job. Henr. Mollenbec. Celeberr. Dr. & Prof. Gieß. Injustum ergo matrimonium, & quod contra iuris prohibitionem est contractum, huc non pertinet, nullumque effectum habet §. 12. J. de Nupt. pluribus infra.

§. IV.

Matrimonium *absque dote* porrò est, si sola affectione contrahitur matrimonium. *Non enim dotibus, sed adfectu matrimonia contrahuntur*, inquit l. penult. pr. Cod. de Repud. Conf. Cujac. ad Nov. LIII. f. Et prisco Germanorum more do-

tem non uxor marito, sed maritus uxori obtulit, Tacit. *de Moribus Germ. Cap. XLIX. num. 9.* Pertinet huc, quod refert, ex Arriano, Libr. rerum Indicar. Henelius ab Hennenfeld *de Jur. Dotalit. Cap. 1. §. 3. lit. B. p. m. 8.* γαμέσσι δὲ, ἑτέρι δίδόντες, ἑτε λαμβάνοντες. Vid. pluribus Colleg. Theorico-Practic. Lauterbach. tit. ff. d. *Jure Dot. §. 1. f.* Item matrimonium indotatum est, ubi parentum honesta vita pro Dote est; sed pauci sunt, qui ob Dei amorem uxores sibi jungunt, inquit Guazzus, *Civil. Conversat.* ut magis hodie ad pinguem dotem, quam animorum concordiam & intimum inter contrahentes amorem magno seculi vitio respiciatur. Nec intelligitur dos, quæ in forma consistit, *l. ult. ff. de His, qui effud. vel dejecer.* ibique Gothofred. tali enim dote onera matrimonii ferri non possunt. Facit huc *Nov. LXXIV. Cap. 5. f. pr.* Sic strictè loquendo huc trahi nequeunt dotes prædiorum, quæ Græco vocabulo ἐνθήκη appellantur *in l. 2. §. 1. ff. de Instruct. vel instrum. legat.* ibique Gothofred. *l. 20. §. 1. verb. ut instructi sunt fundi cum dotibus. §. 3. prædia, ut instructa sunt cum dotibus. ff. eod.* Nec sermo est hic de parvâ dote & modicâ, *l. 32. ff. de V. S. Bald. ad Authentic. textus nostri.* Sprenger. *de Modico p. m. 87. n. 41.* Gloss. *ad l. ult. C. ad Leg. Fab. de Plag.* dicit: *Uxor inutilem maritum habens vel nullum dicitur vidua; sic parva & nulla dos æquiparantur.* Quæ vero sit dicenda dos parva in arbitrio prudentis Judicis est, qui considerabit quantitatem Patrimonii, numerum liberorum & qualitatem personarum *l. 60. & 69. §. 4. ff. de Jur. dot.* Chassan. *Consuetud. Burgund. Rubr. VII. §. 12. n. 22.* Matthæsyllan. *n. 22. p. m. 609. in Tract. de Success. diversor. Clariss. Jctorum.* Idem erit, si nulla adest donatio propter nuptias; dos enim est species quædam donationis. *arg. Novell. LIII. pr.* Hahn. *ad Wesenbec. tit. ff. Und. V. & Ux. N. 2.* Struv. *ff. eod. & passim DD. Conf. Lauterb. Comp. p. m. 449. pr.* Sed
indotata

indotata hoc locô pro paupere non habetur, si pater ejus dives; nam alimenta suppeditare tenetur. Struv. *Ex.* 38. *Th.* 39. Stryk. *de Success. Diss.* IV. C. 1. §. 21. Interim post introductum à Romanis, illis rerum dominis, dotis usum, nemo erit hodie, qui pecuniariam dotem, quamvis locupletem, in mare cum Thalete abjiciendam censeat; Si ceteræ dotes & bona moratæ conjugis adsint, natalium puto honestas, forma non planè Theristica, religionis item studium, fides, pudicitia, prudentia, peritiaque familiæ regundæ; ut differit Hennenfeld. §. V. l. cit. Talis autem hic indicatur dos, quæ marito datur ad facilius ferenda matrimonii onera l. 7. pr. ff. de Jur. dot. l. 20. C. eod. Germ. die Mittgiff. ubi vero nullum matrimonium, ibi quoque nulla dos regulariter est, l. 3. ff. eod. Sed dantur tamen casus in contrarium, Gothofred. ad d. l. Lit. C. & D. Vid. Dissert. De Dote sine matrimonio, hab. hic Giesse 1710. Præsid. Illustr. Mollenbec. Acad. Cancell. ut & matrimonium absque dote esse potest, de quo hæc Dissert. Cæterum dotis homonymia, divisio & objectum, jam sint extra scopum, & remisisse sufficiat ad Commentatores & Systemata.

§. V.

Pergit textus, *coniunx autem præmoriens locuples sit.* Quid Conjuges sint, ex ante dictis facile constare potest. Sunt nempe omnis vitæ consortes, qui consensu & ceremoniis societatem matrimonialem contraxerunt, ut mas & fœmina, sicuti Modestinus loquitur in l. 1. ff. de R. N. add. l. 30. ff. de R. I. Non ergo præcise requiritur conjunctio corporum, sed animorum, ad mutuam fidem præstandam, inquit Augustinus. *Can. Conjuges* 6. it. *Conjux* 9. & *Can. Priusquam* 42. *Caus.* 27. q. 2. Aliter conjuges ad hanc similitudinem vocantur Dominus & Vasallus 2. *Feud.* 58. pr. Nam hi reciprocam sibi debent fidem; unde Germ. illud: *getreuer Herr / getreuer Knecht.*

Præmoriatur autem unus conjugum sive civiliter sive naturaliter, alter beneficio hujus Authentic. utetur, de quo infra plenius.

§. VI.

Locuples in genere dicitur, qui multa tenet loca, i. e. prædia vel fundos & possessiones habet. Olim enim divitias ex pecudibus & possessionibus constituisse refert Barnab. Briffon. *Lexic. Jurid. hac voce*; inde Ovid. *L. I. Fastor.*

Cætera luxuriæ nondum instrumenta vigeant:

Aut pecus, aut latam dives habebat humum:

Hinc etiam locuples; hinc ipsa pecunia dicta est.

Alias sumitur in jure pro eo, qui solvendo existit, ut in l. 234. §. 1. ff. de V. S. ibi: *locuples est, qui satis idonee habet pro magnitudine rei, quam Actor restituendam esse petit.* Lex quidem Papia locupletem definiit libertum, qui centum milia sestertium possideret, §. 2. l. de Success. Libertor. id per centum aureorum summam interpretatur Div. Justinianus, in §. seq. eod. quod secundum hodiernam vulgarem & usualementam conficeret 200. thaleros, uti Dn. Stryk. hanc computandi rationem servavit, de Success. ab Intest. Dissert. IV. Cap. I. §. 36. substituendo sc. tres florenos usuales pro aureo; juxta opinionem aliorum, aureos Hungaricos substituentium aliter. E contrario M. Crassus aliam divitis æstimationem statuit, ut Cicero, eloquentiæ Roman. facile Parens, de eo in Paradox. *Multi, ait, ex te audierunt, cum diceres, neminem esse divitem, nisi qui exercitum alere posset suis fructibus.* Sed fallax hætenus & inconstans modus est aliquem divitem æstimandi, ut potius cum Bartolo & Glossa ad hanc Authentic. lit. B, atq; Schneidew. ad Inst. Libr. III. rubr. de Success. inter Conj. n. 16. ad Judicis arbitrium sit recurrendum, cum id, quod expresse in Jure determinatum non est, eidem committatur arg. l. 1. §. f. ff. de

f. ff. de jur. delib. qui considerabit circumstantias, substantiam-
que rerum & personarum qualitates. Nobilis enim pauper
dici potest, licet mille in bonis habeat, cum è contrario ru-
sticus pro divite censeatur, centum in bonis possidens. arg. L.

Quæro 60. ff. de Jur. dot. junct. leg. Si filiae 43. ff. de Legat. 3.

Rustica namque familia non debet uti pane albo, pullis &
aliis delicatis cibariis, sed caseo, cæpis & fabis, ait Accur-
sius in Gloss. l. Servis urbanis 99. ff. de Legat. verb. cibariis.

Non piget addere lepidum illud Dn. D. Walteri de Stat. &

Privil. DD. Cap. XVI. §. 109. dicentis: Nobilibus & Doctori-
bus non asportandum esse allium, cæpas, panem atrum &
grassum, caseum & similia, cum sint rusticorum cibaria. Add.

Sprenger. de Modico p. m. 91. Conf. C. 3. Dist. 41. Non obstante,
quod Disputatio de Juvenum Virginum Privilegiis, vom Jungo

Gesellen Recht / hab. Francofurti ad Viadrum 1689. Præside

Dn. Schœpfero, Cap. 1. num. 20. vocet arbitrium Judicis asylum

ignorantiæ. Ne tamen vagum sit arbitrium Judicis ac pro lu-
bitu aliquem divitem vel pauperem censeat, magis ad fructus,

qui ex bonis & substantia defuncti percipi possunt, respicien-
dum esse, quam ad eorum quantitatem, monet JCtissimus Dn.

Stryk. de Success. Dissert. IV. Cap. 1. §. 18. Nam dives ille appel-
latur, qui ita pro qualitate status vivere potest, ut semper a-

liquid ex redditu superfit, arg. l. 22. §. 8. junct. l. 24. ff. Solut. ma-
trim. cit. Joh. Theodor. Sprenger p. m. 5.

§. VII.

Divitiis opponitur utplurimum inopia vel egestas l. 3. pr.

ff. de Testib. hinc jubet porro textus resolvere voces superstes

vero laboret inopia. Inopia seu Paupertas accipitur interdum

pro patrimonio, facultatibus, & substantia rerum, diciturque

fic ὑποκομισμός i. e. diminutivè l. 16. pr. & 78. §. 12. ff. de Scto Tre-

bell. sic & Rex David. 1. Paralipom. Cap. XXIII. v. 14. dicit:

Siehe

(24)

Siehe ich habe in meiner Armuth verschaffet 100000. Centner Goldes &c. Sed propria & nativa significatio est hujus loci, & inopia hic laborare censendus ille, qui est sollicitus de honestis alimentis; laborare enim pro sollicitum esse sumitur *in l. 1. §. 5. ff. de Dol. mal.* Gothofred. *lit. 1.* Alias Pauper definitur *in l. 10. ff. de Accusat. ibi: qui minus, quam quinquaginta aureos habet*; Alii metiuntur paupertatem juxta *§. 3. Inst. de Success. Libert.* ubi, quemadmodum *§. anteced.* dives censebatur, qui 100. aureos in bonis haberet; ita è contrario pauper esset, qui minus 100. aureis vel 50. possideret. Uti verò hoc admodum infirmo stat thalo, ita hic pariter ad sacram anchoram i. e. providi & circumspecti Judicis arbitrium confugiendum. Dn. Struv. *Exerc. 38. th. 39.* Richter *ad Authentic. Præterea n. 17. seq.* Quod enim olim fuit parvum, hodie potest esse magnum, cum dentur, queis nec centum, nec quinquaginta oboli suppetunt, *uti ex doctiss. ore B. Dn. Dr. & Prof. Orthii, Præceptoris post cineres devenerandi, occasione §. 5. J. de Attilian. tut. percepi.* Arbitrium itaque Judicis, die Unterscheidenheit des Richters / quod requisivimus, hic ita debet esse comparatum, ut non inopiam mendicitati æqualem requiratur, cum Francisc. de Barry, *de Success. Testat. ac Intest. lib. 18. tit. 4. n. 14. seq.* atq; aliis, quos Neuenhahn. *de Jur. ac Privil. viduit. p. m. 125. lit. B.* refert, qui extremam requirunt inopiam, per *Novell. LIII. Cap. 6. ibi pr. in novissima viventes inopia.* Pauper enim non solum est, qui non habet, unde vivat, sed & qui vivere nequit pro conditione sui status, *arg. L. 14. ff. de Ann. Legat.* Joh. Theodor. Sprenger. *de Modico p. m. 5. & 91.* Hæc autem conditio status atque honestas ex conditione Conjugis superstitis etiam æstimanda venit. Müller *ad Struv. Exercitat. 38. th. 39. lit. L.* Neuenhahn. *l. c. p. m. 126.* atque Förster *de Success. ab Intest. Libr. IX. Cap. 14. num. f.* Exemplum hujus

hujus rei præbent; nec non ex præmorientis conditione, l. 8. ff. de Senator. ibi med. foeminis enim dignitatem clarissimam mariti tribuunt. it. l. 22. §. 1. ff. ad municipal. Regulam autem, quam alioquin tradit Gudelinus apud Dn. Struv. l. c. quod quando sc. superstes neque ex dote, neque aliunde tantum haberet, quantum faceret portio illa facultatum præmortui conjugis, tunc pauper conferi debeat, ut minus habenti eo usque ex bonis defuncti suppleatur; esse admodum infirmam docet Dn. Stryk. *Tract. sæpe cit.* §. 19. quia inopia hic non metienda sit respectu mariti decedentis, sed uxoris superstitis. Müller *ad Struv. l. c.* nec menti Imperatoris Justiniani conveniens, tantum uxori assignare velle; talis namque suppletoria portio fortè centum librarum auri quantitatem excedere posset, contra *Novell. CXVII. cap. 5. Iniquum tamen esset, uxorem omni prorsus commodo carere, & omnibus bonis exutam & nudatam ad mendicitatem & stipem colligendam redigi.* ait Valentin Förster. l. c. C. IV. n. 3. nec afflictæ addenda est afflictio arg. l. Divus Marcus, 14. ff. de Offic. Præs. ibique Gl. Tantam namque marito amisso facit jacturam, quanta vix unquam excogitari poterit, inquit Neuenhahn. *Tr. cit. p. m. 62. S. 8. Lit. A. conf. §. 4. J. de Scto Tertullian. & l. ult. §. 1. Cod. Qui pot. in pignor.* Levis hic paupertas non sufficit, Müller. *ad Struv. Ex. 38. th. 39. Lit. E;* Franciscus de Barry. *loc. cit. num. 12.* Insuper alia quoque dantur paupertatis privilegia in jure; sed ab hisce privilegiis libera nos Domine, precatur Cynus Pistoriens. *ad l. 49. f. C. de Episcop. & Cleric. & Glossa ad §. 3. J. de Success. libert. Add. Wehner Obs. pract. voce: Armuth.* ibi: Mit den Armen stärcket man das Recht; Unter die Armen werden auch gerechnet/ die sich mit ihrer Hand Arbeit nehmen müssen und können. Quod rationibus corroborat Stryk. *cit. Dissert. IV. C. 1. §. 20.* Utique si sine dedecore non liceat

D
operari

operari ad lucrum, vel, ut vulgo dicitur: Lana & tela victum
quærere. Franciscus de Barry *l.c.*

§. VIII.

Ulterius progredi nunc jubet textus dicens: *Succedat una cum liberis communibus alteriusve matrimonii.* Successio, ut simul Rubrum Dissertationis explicemus, in genere est vel personarum, vel rerum. Illa est, quæ fit in Officium & administrationem, ut in *l. un. ff. de Off. Præf. Augustal. It. l. 10. pr. ff. de Off. Proconsul.* Hæc est, cum persona non tam personæ, quam rebus succedit *l. 21. Cod. de Pact.* quæ acceptio est huius loci. Estque universalis tam civilis, *l. 24. de V. S. l. 62. de Reg. Jur.* ut hæreditas, quam prætorialia seu honoraria *l. 1. f. ff. de Muner. & honor.* ut Bonorum Possessio; utraque porro velex Testamento, vel ab Intestato §. f. *J. Per quas pers. cuique acquir. §. 1. 7. de Bon. Poss.* item contra Testamentum. Rubr. ff. *de Injust. rupt. irrit. fact. testament.* Rubr. ff. *de Inoff. testament.* §. 1. d. t. Rubr. ff. *de Bon. Poss. contr. Tab.* vel particularis *l. 1. pr. ff. Si quis omiff. caus. testament. l. 7. seq. ff. de Jurei.* ut legatum, fideicommissum, nec non Usucapio, donatio §. f. *J. d. l. §. II. J. de Testam. ord.* Tandem alia successio est naturalis, ut ex parte matris; legitima alia, quæ ex parte patris datur juxta leges, excepto liberalitatis Imperialis socio, Gloss. ad *L. 1. C. Und. Vir & Ux.* verb. *naturalis successio.* vid. Disp. de Liberalitatis Imperialis Socio. hab. hic Præs. Illustr. Dn. Cancell. Mollenb. Sed ea successio, de qua in Rubr. Dissertationis, cum ex beneficio legis, Constitutione sc. Imperatoris Justiniani debeatur, non ex Jure Prætorio, sed ex civili descendit, Schneidew. ad *J. rubr. de Bon. Succ. §. cum igitur, n. 15.* Richter ad text. n. 5. Sichard. ad Rubr. C. Lib. 6. tit. 9. n. 9.

§. IX.

§. IX.

Voculæ *una cum* Germ. *zugleich* / copulam denotant *l. 142. de V. S.* & apud Auctores classicos sic conjunctim reperiuntur; uti quoque legere est in *l. ult. C. de Impub. & alior. substit.* ibi: *Si quis duobus heredibus institutis filio suo impuberi eos una cum alio tertio substituerit*; paulo post: *Titius una cum filiis suis & Sempronius heredes mihi sunt.* Atque ita conjungendi vim habent, ut tamen non semper individue ac necessario jungant. Sic si in *l. 112. §. 2. de Legat. 1.* Titio cum Sejo quid datur legatur, utrisque legatum est, tamen poterit alter sine altero admitti; Cæteroquin concursum faciunt, ut ait Hartmanus Pistor. *L. II. Q. 21. n. 26.* quod dictio (*una vel simul*) non tantum jungat, verum etiam simultaneum concursum inducat, *d. l. ult. C.* uti hic superstes conjux pauper una cum liberis admittitur, & ad præmortui divitis hereditatem vocatur. Conf. Wehner, voce *zugleich*/cui Lat. *pariter* respondet. Glossa ad *Authentic. nostr.* de hac voc. *una* dicit, *Lit. C*; quod, sive testatus sive intestatus decessit, significet; vid. cit. Disp. de Duobus Testamentis simul validis, *Cap. III. §. 3.*

§. X.

Quoad vocem *Liberis* notandum est, significari ea substantive sumpta in jure etiam nepotes, filios & omnes descendentes in infinitum, ut ait Callistratus J Ctus in *l. 220. de Verbor. signif.* Liberi autem considerari possunt variè, sic ratione *gradus* sunt primi vel ulteriorum graduum, ut filii, nepotes, posterii; ratione *Sexus*, masculi vel foeminae, vel hermaphroditi; intuitu aut *nativitatis* vel *jam nati*, iique *legitimi & naturales simul*, quales porro sui vel emancipati, communes vel alterius matrimonii; sive per legitimationem tales, ut legitimati; sive per adoptionem, ut adoptivi; & *illegitimi*, qui extra matrimonium nascuntur, ut naturales, qui ex concubina prognati sunt;

ti sunt; Spurii, qui patrem demonstrare non possunt; *L. 23 ff. de Stat. hom. §. 12. J. de Nupt. injusti*, qui ex damnato coitu proveniunt, ut adulterini, incestuosi s. nefarii, *§. 1. J. eod. L. 38. ad Leg. Jul de Adult. Conf. Nov. XII. Dynus Mugellan. de Success. ab Intest. n. 3. p. m. 404. vel nascituri*, ut posthumi, qui pro natis habentur, quoties de eorum favore agitur *l. 7. ff. de Stat. hom. vid. l. 3. Si pars hered. pet. l. 36. de Solut. ibique Gothofr.* Nimis tamen generalis dum foret hæc acceptio, tantum legitimi patri una cum uxore in nostro textu succedent; illegitimi autem, legitimati & adoptivi *§. 2. J. eod. §. 14. J. de hered. qui ab intest.* non nisi certa ratione. Nec interest, an nati seu nascendi, sive sui, sive emancipati sint, cujuscunque ætatis & gradus, sive virilis, sive fœminini sexus, exve fœminini sexus descendentes *l. 56. §. 1. ff. de V. S. l. 220. eod. Conf. Möller. Semestr. V. diff. 32.* Et ubi lex non distinguit, nec nostrum est distinguere, textus enim generaliter dicit: *succedat cum liberis*; & sub liberis filii, nepotes, posthumi & posterii continentur, ut dictum. Vid. regula *pr. cit. l. 220. ibique Gothofred. Lit. J; Conf. Rüdinger. V. Obs. 69. Add. Disput. Saturæ Parœmiarum Juris Germanicarum Nova. P. 49. Præsid. B. Cancell. Hert.* Nec ab hac acceptione alienum videtur vocabulum Germanicum *Kinder* / ut Latinorum *liberi*. Nam aliud aliquando sunt *Söhne und Töchter*; *Söhne und Enckel*. Inter alios conf. *Zafius Tom. 6. L. 1. Conf. 7. n. 6.* Nihil novi, ut paucis me absolvam, constituit Imperator Justinianus quoad descendentium successionem, nisi ubi adfuerint numero tres vel pauciores, liberi ejusdem vel diversi matrimonii, & similiter cæteri hæredes. *Novell. CXVII. C. 5. Mathæsyllan. n. 18. p. m. 688. de Success.* de quibus infra. Cæterum per pluralem hic denotatur & singularis, ut in *l. 148. de V. S. L. 220. §. 2. eod. §. 10. 7. de Adopt. & vice versa l. 16. de Testam. tut.* Non tamen succedent adoptivi, qui sunt eman-

cipati

cipati, Stryk. *de Success. D. I. C. 2. §. 42.* It. Privigni, exheredati, monstrosi, *l. 14. ff. de Stat. hom. Monstrosos partus sine fraude necanto*; ut jubet Romulus, Rex Romanor. ergo non succedent, Prat. vid. fusius Disput. de Jure Monstrorum. §. 10. *hab. hic sub Moderam. Magnif. mei Præsid.*

§. XI.

Insequuntur verba *in quartam, si tres sint, vel pauciores; quod si plures sint, in virilem portionem*, Vocabulum *quartam* ex his notandum est; plurium autem quartarum dum fit mentio in jure, potiores sunt (1.) Quarta D. Pii. (2.) Quarta legitima. (3.) Quarta Falcidia. (4.) Quarta Trebellianica. (5.) Quarta, quæ conjugii inopi est relinquenda. Ex quibus ultimo loco posita Quarta sine dubio est hujus loci, & intelligitur omnium bonorum prædefuncti conjugis divitis, ita tamen, ut non transcendat hæc portio centum librarum auri quantitatem. *Novell. CXVII. C. 5.* Rittersh. ad *Nov. P. 7. C. 17. n. 1.* quantæcunque etiam fuerint præmortui conjugis facultates: ad maximam namque respiciens dotem, legem hanc scripsit D. Justinianus quæ antiquitus plerumq; fuit C. librarum auri; terminum tamen & limitem Quartæ huic satis prudenter constituit, ne plus uxor superstes ex bonis mariti caperet, quam ipsa, etsi opulentissima, dotis nomine ipsi afferre potuerit *Nov. XXII. C. 18.* quæ quoque ratio est, quod uxor cum liberis paucioribus, quam tribus succedens obtineat hanc portionem. Quantitas autem patrimonii s. substantia defuncti pura debitis existat in computatione, & mortis tempore spectanda, *eod. C. §. 2. C. 3. J. de Leg. Falcid.* i. e. bona non intelliguntur, nisi deducto ære alieno, inquit J. Ctus Paulus *l. 39. §. 1. ff. de V. S.* nam beatus nemo ante obitum supremæque funera debet dici; Add. *l. 11. §. 1. C. de Repud.* ibique Gothofred. *Lit. L.* Franciscus de Barry, *de Success. L. 18. tit. 4. n. 14.* Hæc quarta portio, ut pars

bonorum, deducitur ante legitimam liberorum. Stryk. *de Success. D. IV. C. 1. §. 32. f.*

§. XII.

Libra auri quantum valuerit certo vix determinari potest, nisi quod illam septuaginta duos solidos effecisse constat ex *l. 5. C. de Susceptor.* Quid autem & quanti fuerit *solidus*, æque non liquet, Lauterbach *p. m. 556. f. Comp.* ideoque lubricum & periculosum est, de antiqua re nummaria scribere. Solidos nummos ex auro fuisse conflatos, id dubium non habet; sextam uncix partem aureum effecisse tempore Valentiniani atque Valentis, Impp. sub quibus *cit. l. 5.* prodiit, asserit Sprenger. *de Modico p. m. 9. n. 7. 8. 9.* Wehner. *Obs. pract.* voce: **Goldes Gilden.** Aureus & solidus quoque in Jure promiscue occurrunt, ut in *§. 5. J. de Attil. tut. §. 1. J. de Obl. quæ ex delict. §. f. J. de pæn. temer. litig. §. 3. J. de Success. libertor. l. 5. §. Prætor ait ff. de His, qui effud. vel dejec. Gail. 2. Obs. 39. n. 1.* Hinc etiam dicti sunt solidi aurei, Jac. Gothofr. *ad l. 13. Cod. Theodos. L. 12. T. 6.* & solidus quasi integer & integri ponderis, ad differentiam solidi dimidiati, als *Scheide-Münze.* Richter. *Dec. 22. Part. 1. n. 59.* Lauterbach. *tit. ff. de Donat. §. 10. & tit. ff. de Furt. §. 12.* De Veterum computandi ratione per nummos & sestertios videri possunt *l. 6. f. ff. de Usur.* ibique Gothofred. *§. 3. J. de Success. libert.* Cujac. *Obs. 19. C. 31.* Moribus nostris comparantur solidi aureis Hungaricis seu Scutatis, Carpz. *P. 2. C. 12. D. 12. n. 7.* vel, ut Gail. *l. c.* putat, florenis seu aureis Rhenanis, add. Hahn. *ad Wesenb. ff. de Donat. N. 6. verb. Est autem.* Conf. Brunnem. *ad l. 34. C. eod. pr. n. 3.* ubi quoque causam computandi affert. Cæterum Florenus, ut hoc obiter addam, dictus ab aurea Reipubl. Florentinæ moneta, quæ ante 200. annos tantum valuit, quantum hodie ducatus Hungaricus; Inde etiam solidum

dum fere promiscue per aureum Hungaricum & per Ducatum explicant. Denn vor 2. und 300. Jahren ein Gilden ein Ducat gewesen. Lauterb. in Colleg. ff. de Furt. l. c. Struv. Exerc. 40. th. 10. Richter. l. c. Et 500. solidos sive Ducatos communiter fere per mille thaleros Ddres explicant. Colleg. Lauterbach. ad tit. ff. de Donat. l. c. Bachov. de Treutler. Disp. 19. Vol. 2. part. post. th. 6. Lit. C. fin. & Disp. 30. th. 3. Lit. G. f. Et quamvis Floreni vulgares argentei, qui 15. Bacios seu 60. Crucigeros continent, non nunquam etiam Latine Floreni aurei vocentur; non tamen tales intelligendi sunt, ubi in Germanico idiomate additur Gold oder Gold: Gilden. Mynsing. 5. Obs. 83. Rudinger Obs. sing. 70. Cent. III. Hoc enim casu aureus iusti ponderis in auro solvendus esset, maxime si sit inserta illa vulgaris & consuetata clausula: gut von Gold und schwer von Gewicht / vel ita: recht gewogener Rheinischer Gold: Gilden/Landswehrung. Et ita iudicatum refert idem Mynsing. in Camera Imperiali, in causa Unlingen contra Ungelter. Addit etiam Rudinger. l. c. valorem aureorum vel florenorum non modo in Ord. Camer. Imper. sed etiam in aliis Contractibus & Obligationibus locum habere, ut, quoties in illis mentio fit aurei vel floreni Rhenensis, intelligatur aureus 15. baziorum, vel 6. Schrenckenberger / vel 42. Knacken / hocque per totam fere Germaniam. observari tradit Wehner. Obs. pract. p. m. 186. f. vid. Mynsing. 1. Obs. 65. In computanda tandem libra s. marca auri (promiscue enim in praxi usurpantur hæ voces. Sixtin. de Regal. Cap. 10. n. 36.) iterum valde variant auctores. Franciscus de Barry de Success. Libr. 18. tit. 4. n. 14. ad marcam requirit 82. solidos; Insuper cum, docente Jac. Gothofredo ad c. l. 13. Cod. Theodos. pro libra seu massa auri 84. solidos acceperint susceptores, ideoque ad coercendam ipsorum avaritiam l. 5. c. latam, ut novam, tradit. Alii 67. ducatos absolvere libram auri puri, ein Marck löhtiges

löhtiges Goldes autumant, ut apud Stryk. *de Succ. Diff.* 4. C. I §. 36. Adhuc alii, quorum & receptissima est sententia, 72. Ducatos vel aureos Hungaricos seu Rhenanos pro marca s. libra auri puri computant, juxta tritissimum: Eine Marck löhtiges Goldes machet 72. Rheinische Goldgülden. Et sic, ubi jam ad propositum nostrum præmissa accommodare volumus, centum libræ auri uxori lucrum 7200. Ducatorum sive 14400. thalerorum afferunt; Et hæc fuit quantitas maximæ dotis antiquitus constitutæ. Stryk. *l. modo cit.* Dotem tamen 2000. Ducatorum Comitissæ non esse parvam æstimandam dicit Franciscus de Barry, *aliquoties cit. loc. n. 12.* Sic Illustrissimarum quarundam familiarum statuto determinatam dotem recenset Joh. Theodos. Sprenger, *de Modico p. m. 89. seq.* ut in Ducatu Würtemberg. esse 20000. aureorum; maximam Nobilium in Suevia dotem 4000. florenorum non excedere, & juxta antiquam Venetorum legem, dotem ultra 6000. ducatorum aureorum non fuisse; plura ibid.

§. XIII.

Porro dicit textus; *Ut tamen ejusdem matrimonii liberis proprietatem servet, si extiterint: his vero non extantibus, vel si nullos habuerit, potietur etiam dominio.* Verba: *Dominio & proprietatem*, simul paucis perstringere aggredior; Est autem dominium jus, quo res alicujus est propria, & regulariter sub se comprehendit proprietatem, tanquam speciem sub genere; ut ex sequentibus patefiet. Dominium enim, intuitu modi acquirendi naturalis, dispescitur in *naturale*, quod gentium omnium commune est; & ex possessione naturali coepisse ait Nerva filius, *in l. i. §. i. ff. de A. vel A. P.* etiam post introducta semel rerum dominia est juris naturalis, ne mihi iterum eripiantur *l. 5. ff. de J. & J.* Et hoc est, quod Gerhardus inculcat, *de Jure Testam. Romano, Dissert. i. §. i. Rerum domi-*
nia

nia ex iure gentium sunt, & in republ. necessaria : fundata hinc potestas dominandi atque disponendi de rebus suis purè & simpliciter & sub conditione mortis. vid. Genes. Cap. XIII. v. 9. Grot. d. J. B. & P. Libr. 2. C. 3. §. 1. seq. & Civile, quod modis civilibus acquiritur, l. 23. pr. ff. de R. V. pr. J. Quib. alien. lic. estque plenum s. proprietas solida l. 4. de Alim. & cib. legat. l. 26. pr. de Us. & Usufr. legat. vel minus plenum, & vocatur directum s. dominium proprietatis, ubi quis solam proprietatem abscedente usufructu habet. l. 17. Quib. mod. usufr. amitt. hoc vocatur quoque simpliciter dominium in Novell. CXVII. Cap. 5. ibi : *dominium illis filiis servetur*; junct. text. nostro. Utile verò dominium, ideo sic inventum & nominatum, quando quis solum usumfructum absque proprietate habet, ut Emphyteuticarius, superficiarius, Vasallus. Prædicatur insuper dominium de rebus incorporalibus, ut dominium ususfructus & possessio, l. 3. Si usufr. petat. Sic legitur etiam de dominio possessionis, in l. 2. Cod. Theod. de Bon. mat. Libr. IIX. T. 18. ubi Imperator Constantinus ita disposuit: *Cum ad patres aliquid ex materna successione, interposita cretione, pervenerit, & ad liberos maternarum rerum successiones defluerint, ita haberi eas placet in parentum potestate, ut dominium tantum possessionis usurpent, alienandi verò licentiam facultatemque non habeant*; quod Jac. Gothofr per usumfructum vertit in N. Dicitur & proprietas reddituum l. 14. C. de SS. Eccles. Alia denique est species domini, ut si liberi & heredes appellentur domini in spe, nam heres herus est, §. 2. J. de Hered. qual. ibique Joh. Sam. Stryk. Conf. Calvin. Lexic. voc. *Dominium*. Sic nihil difficultatis verba hæc involvunt, & ferè coincidunt. Fachinæ. *supr. Cap. II. f. cit. l.*

§. XIV.

Hæ voces : *his non extantibus, vel si nullos habuerit*, identitatem importare videntur, ut *pr. J. f. de Excus. tut.* vid. *l. 112. de R. J.* Extare enim & in rerum naturâ non esse sibi opponuntur. Sic *extare* & *existere* Synonymiæ speciem præ se ferunt, sed contraria sunt, ut *in l. 29. ff. de Oper. Libert.* ibi: *si heres non extat.* Gothofr. *lit. B.* & Barnabas Brissou. *in Lexic. Jurid.* verb. *existere*: interpretantur, ut significant, ac constare & perseverare heredem esse, non nomine tantum, sed & re. Exemplo utrumque illustratur: *Filium existere heredem statim, & invitum & ignorantem, sed non extare heredem, si se abstinuerit.* Cujac. *ad l. 5. pr. ff. ad Scutum Trebell.* Hoc loco tamen eundem saltem effectum habent, ut *pr. dictum.*

§. XV.

Tandem dicitur in textu: *& imputabitur legatum in talem portionem.* Et quidem *imputare* principaliter in Jure sumitur pro adscribere, tribuere; sicuti *l. 6. §. 7. ff. de Offic. Præsid.* ibi: *Medico imputari eventus mortalitatis non debet, ita quod per imperitiam commisit, imputari ei debet.* add. *§. 3. f. J. Quib. mod. re contrah. oblig. §. ult. f. J. de Societ.* Alia ratione accipitur pro numerare, computare; ut *in l. 25. ff. de Legat. l. ibi: imputabitur ei in Falcidiam.* It. *l. 1. §. 4. ibi: Præterea, si matrem aluit pupilli tutor, putat Labeo imputare eum posse: sed est verius, non, nisi perquam egenti dedit, imputare eum oportere de largis facultatibus pupilli.* ff. *de Tutel. & ration. distr.* add. *l. 20. §. 2. de Bon. libert.* vulgo: deducere in suis rationibus vel quod in quadrantis computationem venit, quo sensu hic accipitur. Summam autem hæc imputatio inter liberos, ne nimium graventur, & uxorem obtinet æquitatem, Stryk. *de Success. Diss. XI. C. ult. §. ult.* Uxor enim

enim concurrens cum liberis paucioribus, quam tribus, semper potitur quarta portione, & quidem pleno dominio, si forsan sint prioris, vel alterius matrimonii. Insuper consequitur mulier hanc quartam ab intestato, ex testamento idque vel simpliciter, sive loco quartæ, sive titulo institutionis, sive legati, & contra testamentum, & ne minui quidem potest. Michael Grass. *sententiar. recept. §. Success. ab Intest. Q. 39. n. 3.* Berlich. *Part. 3. Conclus. 26. num. 24. & 36.* contra testamentum autem, quia hoc, etiamsi maritus expresse prohibuisset, in ejus potestate non est situm, *l. Nemo 55. ff. de Legat. I. C. Raynutius 16. X. de Testam. Förster de Success. L. 9. C. 5. n. 1.* Matthæus Matthæsyllan. *de Success. art. 4. n. 7. in addit.* hoc vult probare verb. *Legatum.* Confer supr. voc. *una cum f.* In tantum procedit, ut maritus hanc portionem uxori egenæ ne quidem inter vivos, puta per emtionem, donationem & alium titulum auferre vel diminuere possit, quin uxor semper illud usque ad quantitatem suæ portionis revocare regulariter possit, inquit Berlich. *l. c. n. 25.* Richter *ad Authentic. nostr. n. 32.* It. *de Success. S. 4. M. 1. n. 14.* Et hinc cum uxor hunc quadran-tem non ex beneficio mariti, sed legis, consequatur, fit debi-tum legale & compensabile Borcholt. *de Grad. p. m. 256.* Bar-tol. *ad Auth. Præterea.* Si scilicet nomine legati vel alio titu-lo, ut dictum, aliquid, vel totum debitum, vel ultra, nacta sit; arg. *§. f. de Leg. Falcid. supr. §. 11. f. h. C.* Nec ad rem fa-cit, legatum sit species vel quantitas; & quamvis species regu-lariter cum genere compensabilis non sit, *l. 13. §. 2. ff. de Pign.* hoc tamen casu ad æstimationem redigi & vendi potest, cum compensatio hæc seu computatio sit impropria, & alteretur in ultimis voluntatibus. Valent. Förster. *l. cit. C. 8. n. 2. 3. f. Impu-tabitur, i. e. tantò minus ex bonis defuncti conjugis conseque-tur,* dicit Rittershus, *ad Novell. P. 7. C. 17. n. 8.*

Legatum itaque, ut hoc quoque notemus hic est donatio quædam, a defuncto relicta, ab herede præstanda, §. i. *J. de Legat.* Provisionem mariti in hoc passu uxori damnosam non debere esse, bene tamen eidem prospicere ipsum posse, non solum titulo singulari, sed & universali pro parte dictum §. *præced.* fieri namque hoc nullo invidet modo Imperator, ut omnibus modis concordantiæ legum serventur, *Novell. LIII. C. ult. f.* Ne autem nimis liberi graventur, sancitum, ut pauper conjux superstes concurrens cum liberis pluribus, quam tribus, partem accipiat tantum virilem & filialem, seu quantum uni competit filiorum ein Kindes Theil / *Novell. CXVII. C. 5.* vid. *l. 145. de V. S.* nec hanc partem virilem ultra 100. lib. auri extendi vult Matthæus Matthæsyllan. *de Success. n. 12. in Tr. diversor. Clariss. Jctorum.* ut supr. voc. *pauper.* Porro de novo constitutum, ut mater liberis proprietatem servet; tandem imputari legatum in hanc portionem jussit Imperator; quadrat huc quod alibi dicit: *Liberis pepercimus, & parentibus honorem debitum reservavimus*, §. i. *J. Per quas person. cuique.* Vocabulum autem *legatum* comprehendere volunt DDres, non solum dotem modicam & parvam, *de quib. supr.* sed & bona paraphernalia & receptitia, Rittershus. *ad Novell. P. 7. C. 17. n. 8.* Förster *de Success. L. 9. C. 14. n. 3.* Matthæsyllan. *l. c. n. 22.* Berlich. *P. 3. Concl. 26. n. 18.* Stryk. *de Success. D. 4. C. 1. §. 22. & 32.* It. *D. 11. C. 1. §. f. & C. 2. §. 20.* Quod si legatum à viro relictum partem competentem superet, dicendum illud subsistere, modo non excedat dodrantem, nec liberi quoad legitimam graventur, alioquin esset inofficiosa quædam donatio; & prohibitio patris hic nullius est momenti quoad liberos primi gradus, Hahn. *ff. ad Leg. Falcid. N. 8.* verb. *Et cum testator expresse prohibet.* per C. Raynutius & Raynaldus

naldus X. de Testam. Legatum è contrario à marito relictum legitimam non continente, etsi ex eo vivere uxor & se exhibere possit, repudiare tamen potest, ut quartam consequatur, quamvis in iudicio petere cœpisset; ne alioquin fraus fieret legi, quæ generaliter concepta est, Brunnemann, *ad Cod. Vnd. V. & Ux. f. p. m.* 343. Stryk. *l. alleg. D. 4. C. 1. §. 33.* Franciscus de Barry *de Success. L. 18. T. 4. n. 13.* Alia ratio est legati ab extraneo relictæ loco alimentorum, & uxor ex eo qualiter vivere possit; nam hoc supplere non tenentur liberi, & ab uxore, ut quartam accipiat, repudiari nequit, mortuo marito; si modò heres fuerit solvendo; Barry *l. c.* per *Novell. LIII. C. ult. f.* Utrumque hoc legatum mariti vel extranei imputari posse, imo debere, vult generalitas verborum *imputabitur legatum.* Conf. Stryk. *l. c. D. XI. C. ult. §. ult. It. D. IV. C. 1. §. 34. f. ult.* rursus, si certa quantitas pecuniæ loco dotis à marito legata sit, cum tamen nullam acceperit dotem; valet legatum, quia constat, quid quale quantumque legatum sit uxori, §. 15. *7. de Legat.* non autem vice versa valet donatio propter nuptias uxori inopi facta, *Novell. LIII. C. ult. f.* ibique Gothofr. *Lit. M.*

§. XVII.

Ultimò locò quid per *talem portionem* intelligatur, non conveniunt DDres; Verior tamen & juri consentanea videtur sententia eorum, qui illam intelligi portionem contendunt, quam uxor habet jure dominiæ pleni, Stryk. *de Success. D. IV. C. 1. §. 35.* Richter. *ad Authentic. nostram, n. 28.* Add. Schneidew. *ad 7. Libr. 3. de Success. inter Vir. & Uxor. n. 14.* Nam vocabulum *talem* ^{ex} suam habet ad proximè præcedens *dominio*, quod, non extantibus liberis vel iis deficientibus, lucrari uxorem asseritur in *textu* & *Novell. CXVII. C. 5.* Relationem autem potissimum ad ea, quæ proximè præcedunt, faciendam suadet *l. 15. §. ult. ff. de Alim. & cib. legat.* Hartmann. Pistor,

L. 2. Q. 5. n. 34. Et vult hoc quoque *Novell. LIII.C.6.* per quam uxor indistinctè semper quartæ nacta est dominium plenum, & ex qua Textus noster supplementum sequens accepit: & *imputabitur legatum in talem portionem. Novell. verò CXVII.* distinguere cœpit inter usumfructum & proprietatem interque partem quartam & virilem, iisdemque mulieri derogavit; de imputatione autem nihil novi constituit; Exceptio itaque firmat regulam in casibus non exceptis & quod non prohibitum, cur stare prohibetur, vi *Novell. LIII.C. ult.* vel, ut Berlich. dicit P. 3. *Concl. 26. n. 35. per tot. quod lex non cant* *santare debemus.* Imprimis vid. Borcholt. *de Gra.* 4. pr. add. Rittershus. *ad Novell. P. 7. C. 17. n. 2.* Hinc non est, quod scribat B. Brunnemann. *tit. C. Unde V. & Ux. f. mulierem habere proprietatem in legato, in supplemento autem usumfructum.* ibique cit. Kohlius. Insuper æquitati quam maximè conveniri hanc sententiam, matri per *Novell. CXVII.* nihil detrahendo, affirmat Dn. Stryk. *l. alleg.* Liberis enim satis prospectum in cæteris, dum mater per *Novell. eand.* in casu plurium liberorum nunc partem tantum filialem nanciscitur, & quidem jure ususfructus solum, cum antea semper quartam, hancque pleno jure caperet, *ut dict.*

CAPUT IV.

*Partitionem Textus, Summam
Casum & Λισιολογίαν proponit.*

SUMMARIA.

SUMMARIA.

Divisionem Textus in duas partes principales, in Exceptionem sc. & Dispositionem ipsam; quam pro objecto iterum scindi, quantitatem & qualitatem considerando, sistit
 §. 1. *Summam proponit ipse Textus; aliam tamen substituit,*
 §. 2. *Casus à DD. proponuntur, & alius figuratur, §. 3.*
Aliquot rationes dubitandi ex regulari succedendi forma desumptas exhibet §. 4. Ratio decidendi ex textu
aria & aliæ adjiciuntur §. 5. Objectionem quan-
a. continet §. ult.

§. I.

PRæmissis Terminorum Explicationibus, nunc ad ipsam resolutionem & reliqua, quæ hæc Methodus postulat, progrediendum est; in duas partes principales Textum commodè dividi posse arbitror: Quarum Prior Exceptionem à Jure communi Civili Romano continet, inclusis tribus requisitis, quæ alii pro duobus membris habent. Posterior autem pars modum & dispositionem ipsam succedendi tradit, quæ pro ratione objecti variat, consideratur enim ejus

*Quantitas pro numero libero-
rum, suntq; vel
& Qualitas
pro qualitate
liberorum in-
tuitu matri-
moniorum &
sunt vel*

{	{	tres & pauciores, ubi semper
		quarta competit conjugii pauperi,
		plures, ubi viriles portio debetur;
		ejusdem matri- monii s. com- munes, hique vel
{	{	extantes, quo casu portio- nis ususfructus,
		deficientes, quo dominium plenum transit;
{	{	alterius, hic pariter pleno jure dominium in sua portione nanciscitur conjux pauper.

Prior

Prior his verbis continetur: *Si matrimonium sit absque dote, conjunx autem præmoriens locuples sit; superstes vero laboret inopia*; Posterior sequentibus: *Præterea succedat una cum liberis &c.*

§. II.

Summam, quam suppeditat Rittershus. *ad Nov. P. 7. C. 17. n. 1.* nimis longum foret huc transcribere; nec in omnibus Textui respondet, liberis quoque ejusdem & diversi matrimonii dominium quartæ partis uxoris indistinctè tribuit. Et est revera hæc ipsa Authentica Novellarum, unde Textus noster petitus, summa vel argumentum, sive breviarium, ut aliam denuo apponere supervacaneum videatur. Conf. jam memorata *supr. Cap. II. §. 3.* Quod si tamen distinctius Textum enucleare lubuerit, summam eò res redit: Cum conjunx dives in matrimonio indotato vixit, succedit ei superstes inops in quartam substantiæ cum tribus vel paucioribus; at cum pluribus liberis ejusdem matrimonii in virilem portionem jure ususfructus; è contra cum alterius in plenum dominium, imputatis imputandis.

§. III.

Casum ut specialiter nunc formemus propter evidentiam textus & præmissorum planè opus non videtur. Alii quomodo proponant, videre licet apud Richter. *ad Auth. nostram, n. 5.* ita: *Si tres vel pauciores sint liberi, succedit uxor indotata atque inops marito locupleti in quartam partem ususfructus; Sin autem plures, in virilem: Si nulli extant, in quartam virilem plenò jure succedit.* Verum non tam casus hic esse videtur, quam summa & decisio quædam, nec per omnia antecedentibus congruit, vel textum exhaurit; Vice versa alium in medium producit casum de successione mariti pauperis

pauperis superstitis, nullis liberis extantibus, unâ cum ejus ratione, Borcholt. de *Grad. p. m.* 255. Et sic, quia evenit, ut talis superstes inops conjux, liberis non extantibus, vel cum eorum descendentibus vel cum defuncti conjugis collateralibus concurrere possit, imò debeat, uti ex Richtero jamjam cit. f. liquet, & implicite in textu continetur, hinc casum ita figurare liceat: Cajus quidam dives matrimonium indotatum contraxerat cum Cajâ, inopi muliere, ac mortuus reliquerat substantiam quadringentarum librarum auri, atque tres fratrum duorum Germanorum liberos: Quæritur ergo, quid juris in hac successione hereditatis quoad uxorem pauperem & hosce tres collaterales?

§. IV.

Et si rem secundum ordinariam succedendi formam Novell. scil. CXVIII. C. 3. f. & C. ult. f. junct. l. un. ff. & C. Und. V. & Ux. consideremus, dicendum videtur, solos hos tres liberos fratrum duorum Germanorum, ut consanguineos, in omnia Caji, tanquam patrui sui, bona exclusâ relictâ uxore esse successuros & quidem in capita, quia soli sunt, nec cum patruo aliquo concurrunt, & sic non jure a parentibus transmissio, sed proprio vocantur; non autem in stirpes l. 2. §. 2. seqq. ff. de Suis & leg. her. §. 4. fin. l. de Legit. agnat. success. ibique B. Joh. Samuel Stryk. l. 1. §. f. ff. Si pars hered. pet. quod & confirmavit Carolus V. in Comit. Spirens. Anno Christi 1529. Imperii verò 24. die 23. April. ibi: Wir Carl der V. Erwählter Röm. Kayser etc. ordnen und setzen also: Wann einer untestiret absterbet / und nach Ihm kein Bruder oder Schwester / sondern seiner Brüder oder Schwester Kinder in ungleicher Zahl verläst / daß alsdann seines Bruder und Schwester Kinder in die Häupter und nicht in die

F

Stämme

Stämme erben/und dem Verstorbenen ihres Vater oder Mutter Bruder oder Schwester dermassen zu succediren zu gelassen werden sollen. prout hunc extractum communicat Valent. Förster, *de Success.* L. 8. C. 3. n. 3. It. Stryk. *cod. Tr. post Præfat.* De veterum JCtorum altercationibus super hac successione dictarum personarum collateralium, an in capita vel in stirpes procedat, juxt. *L. L. cit.* videri possunt Hahn. *ad Wesenbec. ff. de Grad. & Aff.* n. 16. verb. *quod & in liberis duorum fratrum.* Latè item Rittershus. *ad Nov. P. 7. C. 14. n. 1.* It. C. 13. n. 13. Zasius *Tom. 6. Libr. 1. Cons. 4.* Borcholt. *de Grad. p. m. 239. seq.* Conf. Mynsing. 3. *Obs.* 94. Bachov. *ad Treutl. Vol. 2. Disp.* 16. *Lit. B.* Richter. *de Success.* S. 3. M. 1. n. 59. Jung. Berlich. *P. 3. Concl.* 24. n. 25. *seq.* Mich. Grassus *Recept. sententiar. §. Success. ab intest.* Q. 30. n. 4. qui hanc questionem Cimmeriis propè tenebris obscuriorem fuisse fatetur. Add. Förster. *l. c.* ubi utriusque opinionis patronos & rationes adducit; Stryk. *l. c. D. 3. C. 1. §. 8. seqq.* Uxor autem, ut ad eam iterum redeamus, quia pro extranea persona habetur, succedere non potest ab intestato cum superstitibus mariti consanguineis, quum, uti *l. un. C. Theod. Libr. 4. Tit. 21. Quor. Bonor. & l. 3. C. cod.* inquit: *prudentium omnia responsa & lex ipsa naturæ successores eos faciant.* Add. *l. un. C. Und. V. & Ux. l. ult. C. Theodos. de Legit. hereditat.* supr. C. 1. §. 2. Borcholt. *l. c. p. m. 251. pr.* Berlich. *l. c. Concl.* 26. n. 1. *seq.* Et uno horum trium decedente hereditas cæteris accrescet ob individuitatem illius. Defunctus enim per eam vivere fingitur & præsumitur, nemo indè partim heres esse potest, partim non, licet ab intestato; quia nemo potest partim existere, partim non: *l. Si ex pluribus. 9. ff. de Suis & leg. hered. l. un. §. 10. C. de Caduc. toll. l. 22. ff. de Usurpat.* Delectantur enim mortales umbra immortalitatis in rebus etiam transitoriis, inquit Lauterbach.

Colleg.

Colleg. Theorico-Præct. ff. de Legat. §. 62. Post hos veniunt unilaterales & remotiores collateralales. Et hos omnes in infinitum succedere, idque hodie indistinctè tam quoad Agnatos, quàm Cognatos; decimumque gradum solimodò ab Imperatore per exemplum adduci, tradunt DD. *ad §. ult. l. de Success. Cognat.* ibique B. Joh. Sam. Stryk. *per l. 2. §. 2. ff. de suis & legit. Novell. CXVIII. C. 3. f. & C. 4.* Borcholt. *l. c. p. m. 250. pr.* It. Förster. *l. c. L. 3. C. 10. n. 1.* Ut sic rarò successura sit superstes conjux, cùm rarissimè deficiant hâc ratione Cognati. Et quamvis ab hac succedendi forma excipi velit conjugum ἀλληλοκληρονομίαν, tanquam casum favorabilem, qui sibi, nemine consanguineorum extante, post 10. gradum succedere invicem possint, Welenbec. *Not. ad Schneidew. l. Libr. 3. de Success. collateral. n. 38. it. n. 13. Rubric. de Success. inter Vir & Ux. Lit. H;* Add. Neuenhahn. *de Jur. ac Privil. viduit. S. 12. Lit. C. p. m. 124. vel vix ultra 10. gradum tanquam remotissimum contingere possit successionis casus,* ut inquit Struv. *Evolut. Exerc. 38. th. 36.* aut nunquam deficere cognationem, læpius tamen ejus probationem & computationem, utpote interdum difficillimam, dicamus; vid. B. Joh. Samuel Stryk. *l. c.* Lauterbach. *Colleg. Theorico-Præct. P. 2. f. ad Novell. 118. §. 41. & præjudicium ap. Richter. de Success. S. 3. M. 4. n. ult.* Conf. Disp. de Liberalitatis Imperialis Socio. *hab. hic Præs. Excellentiss. Dn. Dr. Mollenbec. jam Acad. Cancell. p. 19.* Tamen parum indè solatii in uxorem superstitem redundabit, cùm tantum omne hoc in factò consistat. Postremò uxor ex Edicto Prætoris, demum admittitur. *ut pr. alleg.*

§. V.

Sed his omnibus non obstantibus, uxorem superstitem pauperem defuncto diviti unâ cum his tribus collateralibus in centum libras auri jure domini pro sua legitimâ portione succedere

dere posse textus noster implicitè decedit. Et id quidem ex paupertatis ratione primaria, *ut inopia conjugis unius per diuitias salvetur alterius*, dicit Nov. LIII. C. ult. f. Matthæus Matthæsyllan. *de Success. n. 9. p. m. 682.* Förster, *eod. L. IX. C. 4. n. 2.* Lauterbach. *Colleg. P. 2. ad Novell. CXVIII. §. 46.* Si enim haberet dotem, unde se exhibere posset, eandem solutò matrimoniò reciperet, tanquam proprium suum patrimonium *l. un. §. II. C. de R. U. A.* Hahn. *ad Wesenb. ff. Und. Vir & Ux. n. 1.* Secundariò quoque propter favorem, reverentiam, æquitatem ac honorem bene peracti matrimonii. Sic enim loquitur Justinus *Imper. Novell. CXL. pr. Nihil in rebus mortalium perinde venerandum est, atque matrimonium; quippe ex quo liberi, omnisque deinceps sobolis series existat, quod regiones atque civitates frequentes reddat. &c.* vid. Nov. XXII. pr. & l. 67. §. f. ff. de Legat. 2. It. ob rationem 2. F. 58. pr. & ne in dedecus defuncti locupletis inediâ vitam suam miserabiliter transfigere cogatur superstes, ut habet Neuenhahn. *de Jur. ac Priv. vid. p. m. 126.* Add. Berlich. *P. 3. Concl. 26. n. 14.* Schneidew. *ad l. Libr. 3. t. 1. de Success. inter Vir & Ux. n. 14.* & supr. cit. DD. Conf. Hunnius, *Resolut. Jur. Civil. Libr. 1. Tr. 3. Q. 1. n. 9.* Unius enim rei plures possunt esse causæ, & beneficia Imperatoris ex pleno fluere dicit JCtissimus Dn. Dr. Zaunschliffer, *Antecessor apud Marburg. Excellentiss. Præceptor meus nunquam sat colendus*, in Disput. ad Authentic. habita C. Ne fil. pro patre p. m. 145. Hoc est, quod Javolenus docet *l. 3. ff. d. Const. Pp. ibi: Beneficium Imperatoris, quod à divinâ scilicet eius indulgentiâ proficiscitur, quam plenissimè interpretari debemus.* Hinc dicta §. *anteced.* huic Juris exceptioni & successioni uxoris nullam injicere poterunt remotam, & subtilitates Juris Roman. & apices, uti aliàs, ità & hîc exulare jussisse Imperatorem, Sacratiss. Ppem, credendum est; vid. §. 36. l. de Legat. §. 7. & f. l. de Fidei-

Fideicommiss. §. 3. eod. de Legit. agn. succ. §. 2. eod. de B. P. l. II. C. de Natural. libr. supr. Præfam.

§. VI.

Nec est, si quis objiciat, nullam mentionem in concursu cum collateralibus Authenticam facere, ergo uxorem in hoc passu non esse admittendam, sed tantum cum liberis. Respondeo, ut §. *præced. iam dictum*, hoc in textu non quidem expressis verbis, sed implicite decidi, quando dicitur: *His non extantibus, potietur etiam dominio*; scil. portionis suæ, non totius hereditatis; ad indicandum, cum aliis adhuc heredibus debere concurrere uxorem & vice versa; alioquin potius dicendum fuisset: potietur, ex Edicto Prætoris, totâ substantiâ, cum exclusione collateralium. Nam si uxor cum liberis, pro quibus naturæ simul & commune parentum votum militare dicitur in *l. 7. f. ff. Si tabb. testam. null. ex tab.* admittitur, cur non æquè facile cum aliis cognatis, præsertim cum collateralibus admitteretur, à majori ad minus argumentando? Cum collaterales in testamento simpliciter præteriri potuissent, uti non ineleganter dicitur in *l. 1. f. ff. de Inoff. Testam.* ibi: *Cognati enim proprii, qui sunt ultra fratrem, melius facerent, si se sumtibus inanibus non vexarent, cum obtinere spem non haberent.* Non item uxor; quemadmodum expressè de Jure Civili eos excludit Glossa *ad Authentic. nostram Lit. E*; Conf. Gail. 2. *Obs. 124. n. 3.* Nullum tamen planè est dubium, quin Uxor & collaterales hic in hæreditate ab intestato concurrant; maximæque id æquitati adscribit Matthæsyllan. *de Success. n. 19.* ibique Ludovic. Bolognin. It. Neuenhahn. *de Jur. ac Priv. viduit. S. 13. Lit. E; p. m. 128.* Add. Mich. Grass. *Receptar. sentent. Q. antep.* Atque hæc pro decisione casûs propositi dicta sunt: plura de his *Cap. seq.* ad quod mihi nunc properandum.

CAPUT V.

Ampliationes quasdam exhibet.

SVMMARIA.

Locum habere textum in desponsatis de præsenti nubilis ætatis, ubi sponsalia sunt omnibus numeris absoluta, indicat §. 1. Nec non in marito; uxori diviti injungi posse, ut alat maritum pauperem; non tamen adeò facile casum paupertatis in marito statuendum, addit §. 2. Procedere etiam hoc beneficium, etiamsi matrimonium fuerit putativum, vult §. 3. Nec interesse, divitem conjugem præmortuum esse naturaliter vel civiliter, tradit §. 4. Non solum cum descendantibus in infinitum quoad partem legalem concurrere posse uxorem pauperem; sed & cum ascendentibus & collateralibus, in quartam plenò iure, continet §. 5. In nullà ulterius, vel parvâ dote, modicò legatò & aliis bonis parvis uxori aliunde obvenientibus, imò si dos congrua interciderit, adhuc sibi vindicare locum Authenticam, docet §. 6. Ampliari constitutionem quoad dominium, si quidem tempore mortis conjugis nulli adsint liberi communes, sed & si postea defecerint, proponit §. 7. Tandem dispositionem hanc obtinere in eâ muliere, quam quis ob charitatis opus duxerit, dicit §. ult.

§. I.

HActenus dicta, potissimum de *Uxore*, tanquem subiecto, non inique etiam applicant DD. desponsatis de presenti, nubilis ætatis, ubi sponsalia sunt omnibus numeris absoluta. Francisc. de Barry, *de Success.* L. 18. T. 4. n. 3. Stryk. *cod. D.* 4. C. 1. §. f. Struv. *Ex.* 38. t. h. 39. *ibiq.* Müller. *Lit.* (4) Mich. Grassus *Sentent. receptar.* §. *ab intest.* Q. 38. n. 3. Rittershus. *ad Nov.* P. 7. C. 17. n. 7. Gail. 2. *Obs.* 80. n. 3. *seqq.* Sponsa enim in favorabilibus, qualis utique hæc materia est, & aliis juris articulis, saltem quoad effectum, loco uxoris habetur. Sic Gloss. *ad l.* 9. *seq. ff. Qui not. infam. Lit. N.* Sponsus de presenti utique legendus, nisi ratio juris aliud suadeat. Harpprecht. *Consil. Tubing.* 20. n. 179. Addit Valent. Förster. *matrimonium contractum per verba de presenti, licet non sit consummatum, pro perfecto tamen matrimonio haberi; ideoque nec successionem debitam denegandam.* L. 9. C. 3. §. 11. *pr. de Succession.* vid. Weigelius *ad Struv. in Synopsi Jurispr. Mnemoneuticæ* p. m. 472. Ord. 4. §. 21. & Jure Civili sufficere consensum purum, perfectum & simplicem, ad matrimonium, quale hæc sponsalia appellantur Richter. *Dec.* 8. n. 4. per §. 1. *l. de Patr. pot. Pr. & §. 12. l. de Nupt. C. 1. & C. Sufficiat. 2. C. Beata Maria 3. C. Non enim defloratio virginitatis facit conjugium, sed pactio conjugalis.* §. C. 27. Q. 2. l. 15. *ff. de Cond. & demonstr.* Add. C. 3. X. *de Spons. Duor.* Lauterbach. *Colleg. de Rit. Nupt.* §. 7. & f. Benedictio autem Sacerdotalis, quæ moribus requiritur, est tantum ceremonia Ecclesiastica, jure Civili & Feudali incognita. Stryk. *Exam. Feud.* C. 15. Q. 37. *ibique cit.* Struv. quod & ipsi insuper Theologi fatentur, benedictionem sc. sacerdotalem non esse substantiale matrimonii requisitum, sed consensum, ap. Richter. *de Success.* S. 1. M. 3. n. 12. *seq.* per Cap. 26. f. X. *de Sponsal.* Accedit, matrimonium apud Protestantes non esse sacramentum, hanc-

que

que benedictionem utpote meri juris positivi a Christo & Apostolis nunquam præceptam; imo adhuc in Belgio interdum Copulationes coram Magistratu fieri testatur Stryk. *Notat. ff. tit. de. R. N. pr.* ibique cit. Pagenstecher. *Manip. 2. Sicil. 13.* Nec abs re erit sequens jungere Responsum, ex Stryk. *de Succ. D. 1. C. 2. §. 49. ab anno. 1679.* Wann eure Tochter gebührend erweisen kan/ daß ihr von dem verstorbenen Titio die Ehe versprochen/ und er sie darauff geschwängert/ so ist die nach des Titii Tode zur Welt gebrachte Tochter/ quantum ad successionem pro legitima zu achten; Dann ob wohl keine benedictio sacerdotalis dazu kommen/ quæ hodie ita necessaria est, ut omitti non possit; weil aber dennoch die gegenwärtige successio ex dispositione juris civilis, non vero statutarii deferirt wird/ Jure civili aber ad subsistentiam matrimonii ein mehrers nicht/ als Consensus nöthig ist; so muß der partus pro legitimo geachtet/ und ad successionem zugelassen werden. Dissentit tamen quoad hanc successionem privilegiariam Schneidew. quia olim nec post consummatum matrimonium uxor successit cum liberis, vel aliis cognatis; hinc tantum sponsam admittit in successionem prætoriam, & fisco præfert *L. 3. T. 1. de Success. inter Vir & Ux. n. 18. ad l. Richter. ad Text. n. 21.* Conf. Disput. Inaug. De his, quæ juribus ac privilegiis Fisci perperam accensentur. *hic hab. Cap. 4. §. 3. ibiq; cit. Stryk. supr. Cap. 3. §. 2. & 3. it. Cap. antec. §. 5.*

§. II.

Secundò non immeritò hoc beneficium ad maritum extendunt, si modica & parva vel nulla plane adsit donatio propter nuptias, eadem enim æquitatis ratio eodem quoque casu intervenit, ut sc. capiat quadantenus solatium & afflictæ vitæ subsidium. *arg. l. un. ff. & C. Und. Vir & Ux. junct. text. nostr. Præterea ibique Glossa Lit. A; Novell. LIII. C. fin. pr. ibi: similiter*

militer quidem in viris, similiter autem in mulieribus, & §. 2. f. Gothofred. Lit. 1. Struv. Evol. Ex. 38. th. 39. Q. 1. Müller. ad Struv. eod. Lit. (7) Schneidew. ad J. Libr. 3. T. 1. de success. inter Vir & Ux. n. 17. Successio enim regulariter reciproca esse debet, cum correlata æqualiter judicentur, & quæ de uno inveniuntur, eadem etiam de altero disposita intelligantur. l. f. C. de Indict. Vid. toll. l. 10. §. 1. ff. Solut. matrim. Vir & Uxor judicantur ad paria, inquit Zasius n. 11. ibidem. Consentunt communiter DD. Richter. ad Authentic. nostr. n. 6. Hahn. Grassus. Berl. Gail. 2. Obs. 98. nec sat idoneam diversitatis rationem hic dari posse tradit Bachov. ad Treutl. Vol. 2. Disp. 16. Lit. D; verb. imo vice versa. Conf. Brunnemann. ad nostr. text. Dissentiunt Franciscus de Barry, de Succ. L. 18. T. 4. f. cum Cujacio ad Novell. LIII. C. f. ob verba finalia Novell. CXVII. C. 5. & Rittershus. ad Nov. P. 7. C. 7. n. 9. Sed distinguendam esse quartam hanc paupertatis à quarta divortii, & ab hac exclusum maritum, sc. si injustum fuerit divortium, non ab illa, verba finalia satis arguunt, si bene inspiciantur, atque ita non corrigitur Novell. LIII. C. f. juxt. Cujac. d. l. vid. potius Novell. XXII. C. 18. DD. cit. Et, si uxori diviti virum inopem alendi necessitas imponi potest, ut præjudicio confirmat Neuenhahn. de Jur. ac Priv. Viduit. S. 15. Lit. A; p. m. 132. de anno 1618. Mens. Jun. a Scabinat. Jenens. expressis etiam verbis dicitur in l. 29. f. C. de Jur. dot. ibi: Ita tamen, ut eadem mulier nullam habeat licentiam res suas alienandi vivente marito, & matrimonio inter eos constituto: sed fructibus earum ad sustentationem, tam sui, quam mariti, filiorumque, si quos habet, abutatur. ibique Gothofred. Lit. F; cur ab æquitate alienum judicant, maritum post mortem conjugis divitis partem capere posse, in solatium? Nec obest, quod in contrarium affecti dentur, quibus vita conjugis supplicium, mors vero solatium sit &c. apud Neuenhahn. l. c. S. 1.

M.2. Lit. A; p.m.30. Interim tamen honestius esse, atque ad retinendum imperium maritale in uxorem & familiam accommodatius, si vir locuples uxorem duceret pauperem, quam contra, monet Rittershus. antea cit. n. 10. Nec tam facile casus paupertatis in viro statuendus, quam quidem in uxore; ad illum enim potissimum modi acquirendi spectant; & citius suæ necessitati consulere, & quæ ad rem familiarem pertinent, procurare posse præsumitur. arg. l.2 de R. J. supr. C. 3. voce inopia.
§. III.

Ampliatur 3. Authentica, etiamsi matrimonium fuerit putativum. Schneidew. *ad I. Libr. 3. T. 1. de Succ. inter V. & Ux. n. 22. f. Lauterbach. Colleg. tit. de R. N. §. 6. Germanis, eine Schein-Ehe / & Zasio* dicitur tale matrimonium quasi homo pictus, *ad §. 29. n. 13. J. de Action.* Hoc enim matrimonium bona fide contractum tamdiu gaudebit effectu veri & legitimi matrimonii, quamdiu de errore ejus & impedimento conjugibus non constitit, *cum bona fides tantundem possidenti præstet, quantum veritas, quotiens lex impedimento non est. l. 136. de R. J.* Si modo, comperto errore, sine ulla procrastinatione ab invicem dilcefferint *l. 4. med. C. de Incest. nupt.* Interdum quoque nec Princeps tale matrimonium dirimere solet, ne publicè scandalum detur & acceptetur; vel toleratur saltem; maxime si dispensatio locum habere possit: vel aliam ob causam, & tragicos indè orientes eventus. *Vid. l. 57. §. 1. ff. de R. N.* ubi exemplum & descriptionem prædicti matrimonii videre est. Etsi porrò alteruter conjugum impedimentum sciat, liberi tamen inde nati sunt legitimi, *C. 14. X. Qui filii sint leg.* Francisc. de Barry *de Succession. L. 18. T. 4. num. 6.* Idem erit in nepotibus. Stryk. *eod. D. 1. C. 2. §. 51.* Schütz. *in Compend. p. m. 14. f. Conf. Dissert. de Matrimonio Putativo. hab. hic 1690. dirigent. B. Cancell. Hert. §. 4. 16. seq. 31. It. 29.*

§. IV.

§. IV.

Ampliatur 4. hæc successio, ut locum habeat, non solum si maritus naturaliter, sed & si civiliter moriatur. Hinc si quis in Insulam deportatur, seu, moribus hodiernis, est proscrip-
 ptus à Camera vel Imperatore; vel si quis relegatur in perpe-
 tuum cum fustigatione, eaque propter bona auferuntur & con-
 fiscantur *l. 8. C. de Pæn. l. 4. ff. de Interd. & releg.* Wesenb. *Pa-
 ratitl. D. eod. n. 4.* Joh. Herm. Stamm. *de Servit. person. Libr.*
1. Tit. 3. Cap. 1. n. 2. 21. seq. Cap. 2. n. 11. ibi: Es werden die/so um
 ihres begangenen Ungehorsams willen/vom Rånserl. Cam-
 mer-Gericht in des Heil. Reichs/ Acht erkläret / weniger
 nicht / als offene Friedbrecher aus dem Frieden in Unfrie-
 den gesetzt/ und ihre Leib / **Saak und Güter** dem Kläger
 und allermänniglichen erlaubt. prout sic judicatum in Ca-
 merà refert 1616. Add. Andr. Gail. *de Pac. publ. Libr. 2. Obs.*
9. n. 10. B. Joh. Sam. Stryk. *ad §. 2. l. de Cap. demin.* nihilo ta-
 men secius conjux superstes pauper Fisco præfertur quoad por-
 tionem suam legalem. *Auth. Bona damnator. C. de Bon. pro-*
script. Item *Novell. CXXXIV. C. f.* ibi: Si verò sinè dote talibus
 personis conjunctæ fuerint: à legibus definitam partem de to-
 tà substantià condemnati eas accipere: Förster. *de Succ. L. 9.*
C. ult. n. 3. Grass. *Receptar. sentent. Q. ult. Berlich. P. 3. Concl.*
26. n. 21. Lauterbach. *Colleg. ff. de Bon. damnat. §. 6.* Struv.
Ex. 38. th. 39. Gail. 2. *Obs. 86. n. 14.* ubi præjudicium Camerae
 affert. Conf. Richter. *Decis. 57. n. 5.* Nec hîc uxor maritum
 relegatum sequi tenetur, tanquam ejusdem fortunæ particeps;
 Judex enim pro ratione circumstantiarum non semper uxo-
 rem ad sequelam condemnare potest, prout ex Responso
 Consistorii Jenensis Senatui Salfeldens. 1618. dato liquet: Daß
 der gefangene Valentin Geißmann wegen seiner übermach-
 ten übeln Tractirung seines Weibs/ auch Gottslasterun-
 gen

gen und bösen Lebens / billich des Landes ewig zu verweizen / und ist ihm sein Eheweib zu folgen nicht schuldig. **B. R. W.** Hæc quoque relegatio non est simplex, sed qualificata, cum infamia scil. in perpetuum conjuncta. Uxor tamen Fisco non præfertur, si ob crimen perduellis bona ei deferuntur, quamvis hoc casu etiam naturaliter maritus moriatur, ob *cit. Novell. CXXXIV.* exindeque sumtam *Authent. Bona damnator. C. de Bon. proscriptor. f.* Idem repetiit Carol. V. *Const. Crim. art. 219.* Conf. Förster. *l. c. n. 4.* & Berlich. *n. 22.* Quomodo extra crimen perduellionis & læsæ Majest. Divinæ bona confiscari possint & mors civilis inferri, videri possunt Brunneman. *ad cit. Auth.* Lauterbach. *l. c.* Hahn. *ad Wesenbec. eod. n. 6.* Rittershus. *ad Novell. P. 13. C. 4. n. 9.*

§. V.

Ampliatur §. Textus noster, ut non solum cum liberis primi sed & secundi & ulteriorum graduum, imò in infinitum concurrere uxor possit; ità ut cum pluribus ex filio, quem unicum defunctus maritus habuit, nepotibus in virilem admittatur partem, hi enim proprio jure succedunt; ratione autem qualitatæ objecti eodem planè modò observatò ac in primi gradus liberis. Förster. *l. c. L. 9. C. 4. n. 5.* Berl. *P. 3. Concl. 26. n. 16.* Bachov. *ad Treutl. Vol. 1. D. 13. th. 13.* Stryk. *de Success. D. 4. C. 1. §. 38. seq.* Add. Neuenhahn. *l. c. S. 13. Lit. E; p. m. 128. med.* per ea, quæ jam supra diximus. Porro, quod maximè huc spectat, cum ascendentibus, quippe quorum tristis dicitur successio §. 2. *l. de Scto Tertull. l. 15. pr. ff. de Inoff. Testam.* Conf. Num. Cap. 27. v. 8. ac, his non extantibus, cum cæteris heredibus collateralibus succedenti semper quartam plenò jure communis DD. sententia tribuit, juxta Brunneman. *ad Authent. C. Und. Vir & Ux.* Grass. *l. c. §. Succ. Q. 41.* Add. Rittershus. *ad Nov. P. 7. C. 17. n. 12.* Bartol. Cynus & Gloss. *Lit. E;*
ad

ad text. Nam textus & *Novell. CXVII.* hoc non determinarunt, manet ergo sub dispositione juris *Novell. LIII.* contenti, juxta *l. 27. C. de Testam.* ad instar illius, quod diximus supr. *C. 3. §. f.* Favor etiam, qui in liberis obtinuit, cessat in Collateralibus, arg. *Novell. LIII. C. f.* ibi: *non erit justum gravare filios, per successionem.* In illis enim LL. adeo exactam æqualitatem non desiderant, nec *d. Novella*, nec *LXXIV.* mentionem eorum facere deprehenduntur. Conf. Rittershus. *cit. n. 2.* Add. Richter. *ad text. n. 28.* Struv. *Exerc. 38. th. 39.* Hahn. *ad Wesenb. ff. Und. Vir & Ux. n. 2. f.* Lauterbach. *ad ff. & Novell. 118. §. 48.* nec non Barry *de Success. L. 18. T. 4. n. 11.* Brunnem. *in Repet. Paratitl. Wesenb. h. t.* Dissentit tamen Stryk. *l. c. D. 4. §. 40. seq.* & quartam vel portionem virilem in concursu Collateralium paucorum vel plurium tribus superstiti conjugi attribuendam existimat, jure licet proprietatis. Vid. Peregrin. *Vol. 4. Conf. 3. n. 13.* & Förster. *l. c. Cap. 11. per tot*, qui uniuscujusque judicio id decidendum committit, *in fin.* unà cum Berlichio *P. 3. Concl. 26. n. 30.*

§. VI.

Similiter 6. procedit ampliatio, non solum, si nulla dos, vel parva, vel legatum modicum ab extraneo relictum, adfuerit; ob eandem rationem. Parum enim & nihil æquiparat Glossa in *l. ult. C. ad L. Fab. de Plag.* dicens: *æquè interesse, nullum habere maritum, vel inutilem.* Vid. Brunnem. *ad nostr. Authent. per superius tradita Cap. III. §. IV. & VII.* It. ne absurdum consequatur, quod dotata in uno aureo repellatur, quæ non repellitur per modicum legatum à viro relictum, Schneidew. *ad l. Libr. 3. T. 1. de Succ. inter Vir & Ux. n. 17.* Förster. *sæpe cit. L. 9. C. 4. n. 7. & f.* Sed & præcipuè successionem DDres ad eum casum extendunt, si dos quidem ab initio data sit, verum ex post facto interciderit, si fortè res alienæ in

dotem datæ & evictæ, vel per actionem Paulianam sint revo-
cata, *l. 6. §. 1. ff. de Jur. dot. t. t. ff. pro dot. l. f. §. 1. ff. Quæ in
fraud. Cred. Lauterb. ad ff. eod. §. 25.* vel etiam dos casu for-
tuito interierit; & sufficit tempore mortis, ubi demum inopia
vel bona apparent, nullam adesse. Förster *l. c. C. 14. per tot.*
Struv. *Ex. 38. th. 39.*

§. VII.

Ampliatur 7. hoc beneficium, quoad objecti qualitatem,
ut nanciscatur uxor dominium in parte suâ legitimâ, liberis
communibus non solum tempore mortis patris, vel adeundæ
hereditatis deficientibus, idque tam in vitâ constitutis abstin-
tibus vel repudiantibus & renunciantibus, *arg. quod dicit Förster.*
l. c. L. 9. C. 12. Berlich. P. 3. Concl. 26. n. 32. quàm mortuis na-
turaliter vel civiliter, ut justè exhereditatis, hi enim pro mortuis
habentur *l. 1. §. 5. ff. de Conjung. cum emancip. lib. Gail. 2. Obs.*
122. f. Sed & post mortem patris liberis ejusdem matrimonii
deficientibus plenum dominium DDres uxori adscribunt & ad
non causam jus conservandi proprietatem redigunt, ut Neuen-
hahn. *l. c. S. 13. Lit. E; Struv. Ex. 38. th. 39. Richter. ad text.*
n. 28. Rittershus. ad Novell. P. 7. C. 17. n. 17. ibique cit. imprimis
Andr. Fachinæus, *Lib. 10. Controv. 72. per tot.* statuens, uxorem,
simul ac succedat, habere à principio dominium plenum, re-
vocabile tamen vel conditionale, quia textus dicat, *ut tamen
ejusdem matrimonii liberis proprietatem servet*; neminem
verò posse servare, quod non habeat; & verba seqq. *his non
extantibus*, esse absolutè intelligenda, quandocunque scil. non
extent, ut mulier dominiò tunc potiatur. Urget porro, tex-
tum unà cum liberis communibus uxorem admittere in quar-
tam vel virilem portionem cum onere conservandi; quod si
ergo illi non extent, ab onere hoc eam esse immunem. Insuper
Imperatorem in *Nov. CXVII. C. 5.* notanter dicere, *uxorem ha-
bere*

bere quartam partem substantiae viri unà cum filiis; post deinde illum jubere, dominium filiis servari ex ipsis nuptiis procreatis; hucusque Fachin. Et hisce refutatur Marci Antonii Nattæ Consilium 605. in jure domini filii quæsitō se fundantis. Et matri præ cæteris cognatis prospicere voluisse Imperatorem, quousque favor liberorum non obstaret, fatendum est, Nov. LIII. C. f. Accedit & hic, uxorem per d. Nov. antea semper habuisse plenum dominium, supr. C. 3. §. 14.

§. VIII.

Tandem 8. & ultimò hanc dispositionem ad publicam mulierem extendunt, quam quis, opus charitatis exercendi gratiâ in remissionem peccatorum, ex lupanari in uxorem duxit, & ab erroris semita revocavit, qualis vitiō purgatō, si scil. ad meliorem frugem redierit, non amplius pro infami foeminâ erit habenda, C. 20. X. de Sponsal. C. ult. C. 32. Q. 1. Hoseas enim Propheta meretricem duxisse legitur & laudibus ea propter extollitur, quòd eam ad pudicitiam converterit, Cap. 1. & 3. & non pollutus ex mala fecerit bonam. Vid. l. 22. C. de Nupt. ibique Brunneman. l. 23. §. 7. eod. Lauterbach. Colleg. de R. N. §. 72. n. 5. Nec obstat Paroem. 6. Disput. inscriptæ: Satura paroemiarum Juris Germanicarum nova; habit. hic sub B. Cancell. Hert. ibi: Wer eine Hure nimmt / ist entweder ein Schelm / oder will einer werden. Nam proverbia vulgi non semper sunt veriverbia: & vane voces populi non sunt audiendæ, ut loquitur l. 12. C. de Poen. ibique Gothofr. variabile & mobile semper est vulgus, Actor. Cap. 14. v. 11. It. Cap. 19. sicut Idem quoque in Satura prima Paroem. 1. Juristen / böse Christen; variè limitat, nec ità eam crudè accipendam docet. Et de his, qua talibus, exaudiendum putamus, quod scribit Fridericus III. Imperat. in Reform. de Anno 1441. hunc in modum: Daß alle DDres der Rechten / im Heil. Röm.

Röm. Reich Teutscher Nation, am Cammer-Gericht / bey
 keinen Rechten / und in keines Fürsten / oder andern Rätthen
 mehr gelitten / sondern ganz abgethan werden sollen; weil
 ihnen das Recht mehr / dann denen Lāyen verschlossen ist /
 und kan ihrer keiner den Schlüssel darzu finden / biß beyde
 Theile arm werden / oder verdorben sind; sie sind Stieff-
 Vätter / und nicht die rechte Erben der Rechten / dann sie
 nehmen ihnen den Grund der Wahrheit / und bringen durch
 ihren unordentlichen Geitz das Recht zu einem solchen Un-
 glauben / daß kein Frommer sein Vertrauen mehr darinn
 setzen kan. ut communicat Hyppolith. à Lap. de Rat. Stat. in
Prefat.

CAPUT VI.

Effectum, Contraria & Affinia exhibet.

SUMMARIA.

*Requisita singularis huius beneficii paucis examinat §. 1.
 Remedia ad id consequendum suppeditat §. 2. Cessare
 illud in muliere, quæ luxuriosè & culposè dotem per-
 diderit, vult §. 3. Nec non in crimine læsæ Maj. Di-
 vin. §. 4. It. ob divortium totale & partiale, §. 5. Af-
 finia quædam adjicit §. 6.*

§. I. Ut

§. I.

UT sæpe dicta successio ex Authentic. textûs effectum & finem sortiatur, tria Imperator requirit, *matrimonium nempe absque dote*; nam si superstes dotem congruam haberet, eandem Jure civili solutô matrimonio reciperet, *t.t. ff. Solut. matrim.* Borcholt. *de Grad. p. m. 154. med.* de matrimonio autem indotato actum supra. Cum verò non omnis indotata statim quoque inops existat, nec omnis dotata dives, ut ex Struv. *infr. h. §. & Nov. LIII.* elucescit; ideo deinde Justinianus *inopiam*, utpote causam successionis & rationem præsupponit. Paupertas enim sæpe bonæ mentis soror, inquit, ex Petron. Arbitrò, puræ Latinitatis impurò Autore, Barry *aliquoties cit. n. II.* scitè quoque *Imp. in l. 7. C. de Incest. & Inutil. Nupt.* cui jung. illud: *Armuth ist keine Schande noch Unehre.* B. Cancell. Hert. *Disput. nova Paroem. Jur. Germ. p. 37.* Interim tamen laus paupertatis suam quoque patitur aliquando eclipsin; dantur enim pauperes temerarii, noxii, & omnibus rectiora suadentibus asperi, ut patet ex Speidel. voce: *Arm.* Denique præmoriens ante omnia *locuples* fuisse debet, quod requisitum est tanquam causa finè quâ non, & fundamentum hujus beneficii. Inanis enim est actio, quam debitoris inopia excludit, *l. 6. ff. de Dol. mal.* Richter. *Decis. 70. n. 65. p. m. 33.* ibi: *In dem auch die Obrigkeiten die verarmten Unterthanen mit Abforderung der Contribution, so viel möglich, zu bedencen wissen werden; & non entis nulla sunt accidentia, arg. l. 4. §. 1. de Act. emt. juxta πολυτελεύλητον:*

Wo nichts ist zu heben und zu bohren/
Da hat der Kånser sein Recht verlohren.

In simili B. Cancell. Hert. *Satura secund. Paroem. 3.* Alii hæc duo posteriora requisita pro uno reputant. Succedit autem

H

superstes

superstes conjux pauper non jure Prætorio, sed civili, *arg. §. 6. l. de J. N. G. & C. supra C. 3. §. 8. f. unde & actio ad 30. ann. intentari potest. l. 3. C. de Præscript. 30. l. 40. ann. Berlich. P. 3. Concl. 26. n. f.* non tamen ut hæres, sed ex singulari legis beneficio. Hinc quoque nec jure accrescendi gaudet, nec creditoribus respondere tenetur, ut contra Berlich. P. 3. Concl. 26. n. 32. & Förster. *de Succ. L. 9. Cap. 12. rectè statuit Stryk. eod. D. 4. C. 1. §. 26. & 28. Non obst. Novell. LIII. C. ult.* Præterea hoc casu superstes bona sua, quæ fortè habet, exigua conferre tenetur, Grass. *l. c. §. ab Intest. Q. 39. n. 4. Struv. Ex. 38. th. 40. f. ibi: Ob wohl nach Känserl. beschriebenen Rechten eine Wittib/ so ihrem verstorbenen Mann kein dotem zu gebracht/ aus dessen Verlassenschaft/ wann sie selber ziemlichen Vermögens/ also/ daß an ihrem nothdürfftigen Unterhalt kein Mangel/ einen Theil zu fordern nicht berechtiget; dennoch aber/ wofern obgedachter Seix paraphernalia geringe sind/ daß sie davon ihren Unterhalt nicht haben mag/ so wird ihr zwar der vierdte Theil nicht unbillig gefolget / es ist aber auff solchen Fall dieselbe ihre paraphernalia, Schmuck und köstliche Kleider in gemeine Theilung zu conferiren und einzuwerffen pflichtig. B. R. B. Add. Matth. Matthæsyllan. de Succ. n. 26. f. qui pariter authentic. Bononiæ in hæreditate cujusdam usurarii praticari vidisse testatur. supr. C. 3. §. p. & ult.*

§. II.

Remedia potiora ad hanc portionem legalem consequendam sunt sequentia: Primò superstiti Conjugi pauperi pro qualitate partis suæ non iniquè suppeditabitur Rei vindictio; juxta §. 7. *C. præced.* Potissimum autem II. Actionem personalem, Conditionem scil. ex Lege hac, instituet aduersus heredes, arg. l. un. ff. de Condict. ex Leg. etiamsi hæc portio legalis per ultimam voluntatem sit alienata, Schneidew.

ad

ad I. Libr. 3. de Success. inter Vir. & Ux. n. 17. f. Matth. Matthæsyll. eod. art. principal. 4. n. 12. & 15. Ut & III. si per actum inter viuos alienatio bonorum in fraudem legitimæ hujus portionis affectu & effectu sit facta, vel titulô lucrativô quid ad alterum pervenerit; in quantum distractum de parte competente Actio Pauliana s. revocatoria dabitur. l. 15. & 17. §. 1. arg. l. 10. §. 1. ff. Quæ in fraud. credit. ob æquitatem, etiam adversus Fiscum, hancq; actionem esse in rem scriptam statuunt nonnulli DD. ideoque dari adversus quoscunque possessores. Hahn. ad Wesenb. ff. Und. Vir & Ux. n. 3. Struv. Ex. 38. th. 39. ibique Müller. Lit. (x) Weigel. ad eund. tit. ff. de Scto Tert. §. 21. Berl. P. 3. Concl. 26. n. 21. Gail. 2. Obs. 86. n. 4. Vid. Lauterb. Coll. ff. Quæ in fraud. cred. §. 5. Stryk. de Acq. For. Inv. S. 2. M. 5. §. 14. Quod enim prohibitum in terminis, prohibitum quoque censetur in viâ. Conf. Först. l. c. L. 9. C. 5. seq. supr. C. 3. §. 15. Nec non IV. si maritus aliquid minus legitimâ ab intestato debitâ per ultimam voluntatem reliquit, experietur superstes uxor inops condictione s. actione suppletoriâ, arg. l. 30. & 36. C. de Inoff. testam. ibique Brunneman. Oldendorp. Class. 5. acq. 3. Rittershus. ad Nov. P. 7. C. 17. n. 15. Müller. ad Struv. l. c. Lit. (i) Contr. Lagi, Tradit. Meth. Jur. Part. 2. Cap. 59. n. 44. Add. Nov. LIII. C. f. ibique Gothofr. Lit. H; Et sic V. si nihil penitus pauperi in ultimô elogiô sit relictum, & totum patrimonium exhaustum, utiliter quoque sibi consulere posse superstitem putamus per querelam inofficiosi, utpote quæ omnibus competit in subsidium quibus debetur legitima, arg. §. 1. ibique Hopp. Exam. §. 2. & §. ult. l. de Inoff. Testam. Schüz. Lauterb. p. 110. pr. ne dicamus, quòd de nullitate agere queat, si scil. sit planè præterita; Conf. Stryk. l. c. M. 3. §. 19. seq. Imò VI. jure retentionis uxor talis utetur, si sit in possessione, cum jura faciliùs dent retentionem, utpote favorabiliorem,

H 2 quàm

quàm actionem, *arg. l. un. C. Etiam ob chirograph. pecun.* Lauterbach. *Colleg. de Pign. & hypoth. §. ult.* Rittershus. *l.c. n. 16.* Gail. 2. *Obs. 92. n. 13.* Ulteriùs VII. si legatum uxori in hanc portionem imputandum sit, persequetur etiam id actione hypothecarià, *arg. §. 2. ff. l. de Legat.* absque tamen Falcidiæ detractiōe, quia est locò alimentorum relictum, Brunnem. *ad. l. 36. C. de hered. instit.* Aliàs tantum privilegium personale ipsi pro alimentis simpliciter debitis tribuit Berlich. *P. 1. Concl. 67. n. 12.* Cùm hypotheca tacita iis alimentis concedi videatur, quæ, intuitu dotis datæ, si fortè per discordiam secesserint conjuges, præstari debent. Idem *l.c. Concl. 70. n. 6. seqq.* Exinde fuit VIII. pronò quasi alveò interdictum utile Salvianum, quod & aliis creditoribus, quàm locatoribus prædii rustici vel urbani, applicant DD. *arg. l. 1. C. de Precar.* Stryk. *l.c. M. 5. §. 10.* Usus quoque ejus præjudiciò Camera Imperialis de anno 1703. die 26. Octobr. probat Lauterb. *in Colleg. ff. §. ult. h. t.* Ultimò non inconvenienter & summariter per implorationem Nobiliss. Judicis officii uxorem procedere posse existimamus, utpote quæ in causis alimentorum, salariorum, stipendiorum, tributorum, pauperum &c. competit, Stryk. *Intr. ad Pr. Cap. 1. §. 13.* Conf. Dn. Pagenstecher. *ad Schüz. Comp. Manip. 1. Sicilim. 13. seq.* Lauterbach. *ad ff. de Var. & extraord. cogn. §. 1.* Portio enim hac legalis locò alimentorum uxori concessa censetur, & maritus uxorem indotatam, si eam nullâ dote promissâ duxerit, alere & maritali affectione prosequi tenetur; sibi enim imputare debet, quòd indotatam duxerit. &c. ut in terminis Gail. 2. *Obs. 87. n. 1. med.*

§. III.

Restat paucis casus, quibus hoc beneficium cesset, proponere; & primò dicta *C. anteced. §. 6.* non procedunt, quando mulier dotem congruam quidem habuit, sed culpâ suâ eam perdidit

perdidit; utputa, quæ bachata est, luxuriosè, penè dixerim dolosè, prodigaliter ac parùm pudicè vixit, & sic inopiam affectatam allegare non poterit. *Damnum enim, quod quis suâ culpâ sentit, sentire non videtur*, dicit l. 203. *de Reg. Jur.* Et non aliter, quàm in detrimentum liberorum hoc fecisse præsumi potest. Notum autem est, beneficia deceptis, non decipientibus dari; magna insuper culpa dolus est. Et quemadmodum, si superstes dives mox à morte mariti bonis labatur, siquidem citra suam culpam, jus petendi quartam amisit (quamvis ex æquitate alendam scribat Dn. Stryk. *de Succ. D. 4. C. 1. §. 24.* & Barry) ità nec ratio dari potest, quare ante mortem mariti culposè viventi uxori emolumentum hoc auferri non possit. Alioquin & illi mulieri hoc lucrum extorquendum censent, quæ vivò maritò legatum extranei repudiat, cum tamen non alienet, sicut hæc mulier, de quâ loquimur, l. 6. *pr. ff. Quæ in fraud. credit.* ibique Brunnem. *supr. C. 3. §. 16. circ. f. §. IV.*

Cessat II. in crimine læsæ Majestatis Divinæ i.e. Blasphemix; *Novell. LXXVII. §. 1. ibi: Si enim contra homines factæ blasphemix impunitæ non relinquuntur; multò magis, qui ipsum Deum blasphemant, digni sunt supplicia sustinere. Propter talia enim delicta & fames & terra motus & pestilentia fiunt. Indignos tales semetipsos faciunt Dei misericordiâ.* Conf. *C. ult. X. de Maled.* ejusdem fere tenoris, *P. S. Ord. art. 106.* Deum autem posse blasphemari *immediatè*, idque ei aliquid indecens tribuendo, vel ejus Essentiæ detrahendo, quod ei maximè convenit, vel *mediatè*, de quib. vid. Lauterbach. *in Colleg. tit. ff. ad Leg. Jul. Maj. §. 33.* Poenam huic crimini Jur. Divin. constitutam scil. lapidationem continet *Levit. Cap. 24. v. 16.* Et sic, quia hoc majus est crimen, si non majorem, saltem eandem merebitur poenam, ut supra de crimine perduellionis diximus,

C. anteced. §. 4. circ. f. ibi. P. H. Ord. cit. art. 219. Weib und Kinder an den Bettelstab. Blasphemiæ affine est crimen hæresews, ideoque eidem poenæ, scil. publicationi bonorum & privationi omnium privilegiorum subjacet, arg. l. 1. & Authentic. Item privilegium dotis, ibi: Et omnia mulieribus à lege data, clauduntur his, quæ Catholicam non participant communionem, ex Novell. CIX. Add. l. 4. §. 1. seq. C. de Hæret. & Manich. & Samarit. Quibus verbis satis clarè uxor in textu nostro excluditur; cum longè sit gravius, æternam, quam temporalem lædere Majestatem, ut loquitur lex canonisata C. 10. X de Hæret. ex Authentic. Gazaros. C. d. t. quæ desumpt. ex Const. Frider. II. Imp. §. 5. Coll. 10. Rittershus. l. c. P. 13. C. 4. n. p. Sic porro Auth. hæc publicè notat hæreticos, ut Patarenos, Leonistas, Speronistas, Arnoldistas, Circumcisos, it. Euchistas s. Enthousiastas, Chiliastras, Audianos, Apollinarianos, Saccophoros, Paulianos &c. prout integrum Catalogum exhibet l. 5. juxta l. 2. §. 1. C. cod. Processum eorum videsis C. ult. d. Hæretic. & seq. Tit. de Schismat. in 6. Qui autem tales hodie sint, non omnium Protestantium eadem est mens, uti nec, an hæresis sit crimen. Conf. Cap. 3. v. 10. ad Tit. It. Act. C. 20. v. 30. Ames. de Cas. conscient. L. 4. C. 4. §. 1. Schilter. Inst. Jur. Can. L. 1. T. 3. §. 6. ibi Scholion. It. L. 2. T. 4. §. 4. Sed annon illis annumerandi veniant vulgò ità dicti Pietistæ s. Pietatistæ, ob virium ingenii tenuitatem nos referimus ad Illustrem Autorem Delin. Jur. Cameral. ubi ab hæresews pravitate expressè excipit eos, qui à pietatis studiò nomen accepere; nomen enim Pietismi, qui profiteatur, adhuc fuisse neminem; rei ipsius definitionem nondum fuisse datam, in quam omnes consentiant; & onerare homines innocentes vel Theologos, publicè approbates, sectæ hæreticæ titulò, justitiam charitatemque non pati; ideoque denegatos fuisse adhuc dum Fiscali Cæsareo processus, scribit Sect. 1. §. 7. de Caus. Fiscal.

p. m. 20. Vid. etiam §. 5. Judicium de his Theologicum si quis desideret, adeat Dissertationem: De Aurium Prurigine. habit. hic nuper in Memor. secul. jubilai secundi Reform. Evang. à Magnif. Dn. Rectore Liebknecht, SS. Theol. D. ac Mathem. Prof. Excellentiss. Præceptor. ad aras devener. §. inter alios, 22. 26. seq. Haftenus ergò nec sic uxorem talis hominis ab hoc beneficio excludi posse existimamus. Omissis aliis speciebus læsæ Majest. Divin. Apostasiâ, Perjuriò &c. Vid. Lauterb. Colleg. ad Leg. Jul. Maj. §. 37. ibique cit. B. Luther. Tom. 2. Jenens. fol. 180. & T. 4. F. 408.

§. V.

Hoc beneficium III. limitatur, ubi divortium factum fuerit. Matrimonii enim consensum & cohabitationem usque ad mortem requiri, jam supra C. 3. §. 1. diximus; siquidem intuitu favoris matrimonialis primitus hoc beneficium indultum est. Ubicunque autem est divortium, ibi non est matrimonium, ideoque nec successio; siue divortium sit totale, ubi utrinque, vel saltem à parte nocente, non succeditur, *Novell. XXII. C. 18.* siue parziale, ut est separatio, quæ est divortium tantum à torò & mensâ sinè vinculi dissolutione, Germ. *Ehescheidung zu Tisch und Bett*; Nec tamen hic nocens succedit, sed illi cæteris paribus succeditur. *arg. §. 4. l. de Societ. l. un. ff. Und. Vir & Ux.* Hodie autem justæ divortii causæ regulariter censentur, Adulterium & Malitiosa desertio, per vulgata; nec non pertinax, constans & perpetua debiti conjugalis denegatio pro specie malitiôsæ desertionis ponitur, *Tiraquell. Leg. connub. gloss. 6. num. 20.* Nec obest, saltem quoad effectum succedendi, judicium sit desuper susceptum vel non. Vid. omninò *Lauterbach. tit. ff. de Divort. & repud. §. 2. seq. 7. & 20. Brunnem. ad Wesenbec. Paratitl. ff. Und. Vir & Ux. Stryk. de Succession. D. 4. §. 10. ubi §. seq. præjudicium affert. It. D. 12. C. 4. §. 22.*
ibique

ibique cit. Förster. & Graff. Dico regulariter, quoniam & alia
 pragnantes causa matrimonium solvunt, inter quas non im-
 merito refertur membri alicujus notabilis mutilatio, siquidem
 ex causa famosâ eveniat. Prout hoc & cætera præter LL. & au-
 toritates aliorum, uti animus erat, quàm optinè illustrata
 & decisa reperiuntur sequenti ab Inclytis, Theologicâ pariter
 atque Juridicâ, hujus Illustr. Academ. Facultatibus Responsô
 datô 1716. Mens. April. quod Excellentiss. Præses mihi benevolè
 communicavit, cujus potiora momenta hæc sunt; quibus o-
 stensis superstructa jura de Successione spontè suâ se manifesta-
 bunt: Ob wohl nicht ohne ist/ daß/ vermög derer in Consistoriis Evan-
 gelicis recipirten/ auch Christi/ *Matth. 19. v. 9.* und Pauli Apostoli, *1. Cor.*
7. v. 15. Lehre conformen Praxi, (1.) nur zwey causæ divortii, nemlichen
 adulterium & malitiosa desertio, zu gestanden werden / deren aber keine
 in casu præsentè vorhanden zu seyn scheint / indem/ quoad prius, dieser-
 halb das geringste nicht moviret / quoad posterius aber der deserirende
 Ehemann sowol voriges mahl/ als auch bey der letzten desertion sich zeitig
 wieder eingefunden / und die reconciliation, ex votô & desiderio conti-
 nuandi matrimonii gesucht; so dann (2.) infamia mariti ad divortium
 so schlechter dinges keine sufficiente Ursache ist / da auch propter furtum
 und dergleichen / oder noch wohl schwerere delicta das vinculum conju-
 biale nicht dissolvirt wird/ massen dann (3.) supervenientes conjugum ca-
 lamitates ad divortium keine Ursach geben / sondern die Eheleute in Freud
 und Leid mit einander aushalten müssen; zudem (4.) noch wohl famæ
 restitutio durch Schwingung der Fahne / oder durch andere Mittel zu
 erhalten. Jedemnoch (1.) eine Christliche Obrigkeit / gleichwie in allen
 andern Dingen / also auch in dergleichen Sache/ sowol ihr eigen / als der
 Partheyen Gewissen/ in ihren Rechts- Sprüchen wohl zu bedencken hat /
 welches dann und wie es disfalls geschehen könne/ nicht abzusehen ist/ wann
 entweder diese bisherige Eheleute zu Continuirung der Ehe angehalten/ oder
 per ulteriorem à torô & mensâ separationem in vinculo gelassen werden
 solten; in reifflicher Erwegung / daß / ratione prioris hiedurch übel nur
 immer ärger werden/ und die cohabitatio ex parte uxoris wohl nimmer-
 mehr zu hoffen seyn dürffte/ solcher gestalt aber am Ende/ propter debiti
 conjuga-

conjugalis denegationem, es dennoch auff die Ehscheidung ankommen
 würde/ da es jedoch besser ist/ in tempore providere, quàm post vulnera-
 tam causam remedium quærere; ratione posterioris aber / und / dafern
 beyde Theile in vinculo beharren solten / die Frau / in betracht / daß sie
 noch ein junges Weib von 30. Jahren / die ihre incontinentiam frey be-
 kennen / bey solchem Zustande leicht in groffe Sünden fallen könnte / wel-
 ches zu evitiren einer Christlichen Obrigkeit Gewissens und Verantwor-
 tungs halber allerdings oblieget. Woben dann weniger nicht (2.) ver-
 münfftig zu erwegen / ob es möglich sey / und einer honetten Frau zu-
 gemuthet werden möge / daß sie einen so infamen / an Ohren gerstimmeln-
 ten / und an der Stirn gebrandmahlten Menschen conjugali affectu in-
 tra amplexus recipiren könne / zumahlen da (3.) die averlatio allschon so
 tieff bey ihr radieiret / und das damnum aurium irreperabile, wie auch
 das indelebile stigma fronti inustum, als perpetuæ infamiæ sceleris no-
 tæ, sothanen horrorem nothwendig allemahl erneuern / und ohnzweifflich
 von Tage zu Tage vermehren werden; nicht zu geschweigen / daß (4.) die
 Frau es selbst vor Gott und der ehrbaren Welt zu verantworten / und
 ein schweres Gewissen haben würde / wann sie / per consensum in matri-
 monii perseverantiam sich und ihre iho lebende / oder hinfünfftig zu er-
 ziehlende unschuldige Kinder in das consortium dieser unausleschlichen in-
 famie mit einflechten wolte; da hingegen (5.) die ex parte mariti für ge-
 brachte Einwendungen von der vermeynten Erheblichkeit nicht seynd / an-
 erwogen / (6.) salvâ doctrinâ Christi & Apostoli, Unserer / sowol Theolo-
 gorum, als Jctorum einhellige Meynung dahin gehet / und die Praxis
 Consistoriorum Evangelicorum es sattfam bewähret / daß die beyden be-
 kannten causæ divortii nicht so simpliciter & exclusivè anzusehen / son-
 dern auch viele casus, die reductivè ad unam vel alteram zu referiren /
 ebenfalls mit begriffen werden / unter welche der gegenwärtige / unsers Er-
 achtens / nicht ohne Grund und Ursache billich mit zu zehlen ist. Inmaß-
 sen der Ausspruch des Apostels Pauli 1. Cor. 7. v. 15. ist allerdings auch
 auff die malitiosos desertores zu appliciren und zu extendiren; So der
 Unglaubige sich scheidet / so laß ihn scheiden. Licet enim Apo-
 stolus in specie atque directò de eo casu loquatur, quò infidelis i.e. non
 Christianus maritus Christianam uxorem deserit; non desunt tamen
 ex præstantissimis Theologis, qui ad quemvis ἀπίστος, seu fidei conju-
 galis fractorem & desertorem maritum, ea extendunt. Post ipsum Lu-
 therum

therum & Melanchthonem, Hemming. *de Conjug. repud. & divort.* p. 189. Menzer. *Tr. de Conjug. circ. f. §. repeto hic.* p. m. 326. *seqq.* & id quidem ob gravem hanc rationem, quod si quis Christianus maritus suorum, maxime domesticorum, curam non habet, is fidem negavit, & est infideli deterior. 1. *Tim. 5.* Deme dann hieran nichts hindern mag / daß sine desertionis processu institutio ob desertionem ad divortium nicht agiret werden könne; dieweilen in gewissen Fällen auch sine tali processu, ut in casu praesente, auff die Ehescheidung erkannt werden mag / Casum vide, ap. L. B. de Lyncker. *Resol.* 67. So dann und (7.) diese infamia so groß und abscheulich ist / daß / bey continuirender Ehe / daran Theil zu nehmen / einer ehrlichen Frau nicht zu gemuthet werden kan / auch zwischem diesem casu und der infamia furti, oder dem delicto homicidii, der Ursachen halber kein Vergleich zu machen ist. Dann wann jenen fals eine Frau mit dem Manne aus dem Lande zu ziehen von selbst resolvirt / es ein indicium perdurantis adhuc affectionis conjugalis giebet / und in der ferne an unbekannten Orten die maculae ex talibus delictis cessiren können; in gegenwärtigem casu aber / da der Ehemann bey der Frauen propter sedem fortunarum im Lande / oder gar in der Fürstl. Residenz-Stadt G. bleiben müsse / das Aergerniß und der Eckel / wegen abgeschnittener Ohren und des Brandmahls / jederman continuirlich vor Augen stehen / folglich alle ehrlichen Leute dieses unglücklichen Ehevolls Umgang verabscheuen würde / auch die hefftige averlatio, auff Seiten der Frauen / offenbahr und für die emendation dieses so entsetzlichen Anblicks kein mögliches Mittel zu erdencken / ab illis ad hoc ganz keine illation zu machen / gestalten dann auch (8.) das dahin ab Zweckende argumentum, quod divortio locus non sit, quia conjuges obstricti sint, ad calamitates casuales aliquo supervenientes patienter tolerandas, hieher nicht applicabel seyn mag / Da gegenwärtiger casus calamitosus ad fortuitos verè & propriè tales, qui scilicet humanis consiliis, nec praevideri, nec averti possint, keinesweges zu referiren / sondern maritus denselben durch sein böshafftiges deseriren / als eine wohlverdiente Straffe / sich selbst übern Hals gezogen / und sein unschuldig Weib und Kind darunter nichts leyden kan. Tum enim demum divortio locus non datur, si calamitas supervenit, in qua nulla est culpa conjugis. Neque fortuna punienda est, si culpa absit. Hemming. *l. c. ad cas. 3. p. 211.* ubi igitur accusator honestè vixit, & culpa calamitatis in accusatum recidit, iste autem petit ferri sententiam, pronuncie-

nunciatur hoc modò: *Cum persona, quæ deliquit, suo scelere dissolverit conjugium, Judex autoritate Evangelii personam innocentem pronunciet esse liberam, & concedat ei, ut pro suâ conscientia piè contrahat aliud matrimonium.* Quod consilium est Phil. Melanchth. *de Conjug. Edit. Wittenberg. 1554. p. 13. b;* & ei per omnia conforme celebris quondam Theologi aliquoties adducti Hemmingii ad casum sibi propositum: Ducit aliquis, inquit, uxorem, & eâ ductâ, facinus committit, cum perpetuâ infamiâ conjunctum, adeò, ut homines honesti eum mensæ & mappæ, ut dici solet, consortem non patiantur; quid hîc faciet honesta & innocens fœmina? Non est dubium, quin piæ & honestæ fœminæ talis casus sit multò tristior, quàm si conjunx adulterium commisisset. Durum quoque esset, innocentem, si continere se nequit, manere innuptam. Conf. Calixt. *Disp. de Conjug. & divort. lb. 79.* Nec est, quod quis precibus naturam certò immutatum iri speret. Und zwar solches eben so wenig / als (9.) die von dem ex officio ad defendendum maritum constituirten Fiscali fürgeschlagene palliativischen remedia den Schaden zu heilen / vermögend seyn können; daß über einen in Kriegs-Recht ad aurium abscissionem & inurendum in fronte patibuli stigma verurtheileten malitiosum desertorem die Fahne geschwungen worden / est planè inauditum, folglich nullâ justâ Principum dispensatione möglich zu machen / daß ein solcher infamer Mensch in numero civium vel opificum ullò modò ferner geduldet werden könne.

§. VI.

In hunc censum veniunt insidiæ vitæ; & ob quas pariter insidians conjux à successionem repellatur; Conf. Stryk. *Disp. de Divortiò ob insidias vitæ structas.* It. hoc beneficiò privabitur, si quis ex lasciviâ, aus Muthwillen / uxorem interfecerit, ut habet Richter. *Vol. 2. Cons. 512. n. 15. per tot.* Conf. Schütz. *Lauterb. p. m. 455. med. ibi cit. l. 10. §. 1. Solut. matr. Zasius n. 6. eod. Gothofred. ad l. 3. §. 3. ff. ad Scum Silan. Lit. B;* ubi de occisore Viro uxoris adulteræ idem statuitur. Quia fortè alius consultò & ex proarresi occidens hoc allegare valeat & præ se ferat, se ex inopinato tale quid perpetrasse. Cessat quoque in

eo, qui impiè & immodicè uxorem verberibus tractavit, ut ob sævitias immanes ac intolerabiles divertere coacta fuerit tanquam pars innocens, nam factò suò talis se reddidit successione indignum. *arg. §. 8. I. de Obl. quæ ex del. Nov. XXII. C. 18. med. l. un. §. 3. C. de Latin. libert. toll. ibique Brunnem. n. 6. Add. Berlich. P. 3. Concl. 36. n. 33. ubi ad longum præjudiciò notabili rem declarat. Huc quoque facit Responsum ap. Richter. de ao. 1617. Delin. S. 4. M. ult. n. 36. Nec non ille hoc beneficium non merebitur, qui uxorem gravi aliquo morbo correptam dereliquit, nec ei de Medicò, & aliis necessariis prospexit, exindeque mors secuta; *arg. l. 10. §. 1. ff. Sol. matr. Hartm. Pistor. Obs. 52. n. 2. seqq. Schneidew. ad I. Libr. 3. ord. 4tò n. 25. vel adhibuit quidem medicum, sed imperitum, qui nullo æquiparatur, Zas. l. c. n. 9. aut incantatorem, magum & exorcizantem, einen Crystallseher/ Segensprecher/ oder einen weissen Mann/ quia non sunt medici appellandi l. 1. §. 3. ff. de Extraord. cogn. Berlich. l. c. n. 20, 39. & 42. Bene tamen Medicus Sympatheticus, ein Sympathie-Doctor. Plures limitationes ex dictis sponte suâ fluunt, quasdam supra attigimus; pluribus vid. Lauterbach. ad ff. tit. de Jur. dot. §. 9. & 16. ratio enim & scopus Dissertationis vela contrahi jubet.**

§. VII.

Affinia hujus materiæ sunt, PRIMO Successio Prætoria ex capite juris: *Unde Vir & Uxor l. un. ff. & C. eod. §. 2. I. de B. P;* Nam nullis cognatis forsan superstitibus ad totam hæreditatem aliunde, quàm per hoc nullus admittitur conjux, & sic nec pauper. Inde quoque patet, non solùm hodie adhuc utilem esse Bonor. Possessionem tam intuitu integræ hereditatis adipiscendæ, quàm facilioris probationis; sed & summè necessariam, ut etiam *supr. C. 3. §. 1. dictum, ibique instar omnium Disp. de Duobus Testamentis simul validis l. c. & §. 5. seq.*

Præju-

Præjudicium videre est ap. B. Stryk. *del Success. D. 4. C. 1. §. 4. de ao. 1575.* Quòd si verò conjuges in gradibus permixtis sibi invicem sanguine juncti sunt, ut sæpe contingit, possunt quoque ex tertio ordine, capite scil. *Unde Cognati*, ad successionem reciprocam pervenire, Rittershus. *ad Nov. P. 7. C. 7. n. 4.* Hahn. *ad Wesenb. tit. ff. Und. Vir & Ux. N. 1. f. Conf. Bocer. Class. 3. Disp. 10. n. 58. Lit. C.* SECUNDO, quamvis nulla regulariter conjugum successio in Feudis reperiatur. *2. Feud. 13.* Dari tamen certos casus, ubi conjunx superstes in eam partem succedit, quam vel ex dispositione Juris Civilis, vel Statuti Provincialis capere potest, ut si Feudum sit merè hereditarium, pro se & quibuscunque extraneis heredibus concessum, ostendit Barry, *l. c. n. 7.* Stryk. *Exam. J. F. C. 4. Q. 45. It. C. 16. Q. 22.* & sic quoque juxta *Authent. Præterea.* hic pro superstite conjuge inopi decidendum foret; Accedit proximè quod dicit Struv. *Obs. 50. de Feud. hereditar.* quòd nimirum successor in Feudo matrem aut sororem inopem (die sich ehrlich / ihrem Stande nach / von ihren eigenen Väterlichen angefallenen Gütern oder sonst nicht können unterhalten und versorgen) alere teneatur. Vel aliàs simpliciter consuetudine vel statuto speciali id receptum; Aut in genere extra casum inopiæ pactio in Investiturâ adjectio hoc expressum sit, ut conjuges succedant, sicut præjudicium extat ap. Richter. *de Succ. S. 4. M. 1. §. 2.* Vid. Stryk. *eod. D. 4. C. 2. §. 5. seq.* ibique *l. c. f.* ubi alii adhuc sunt casus & limitationes, in quibus prædicta regula cessat. In specie Exemplum de Henrico Hassia Landgravio, qui de feudo in dotem dato nomine suo investitus & ita Comitatum Cattimelibocens. acquisivisse dicitur. TERTIO succedendi modus per Constitutiones provinciales & Statuta locorum singularia atque consuetudines introductus. Portio autem statutaria conjugum est diversissima, &, si unquam Jus Civile corrigitur &

mutatur, id certè hoc in passu obtinet. Richter. *Proëm. n. 17.* Gail. 2. *Obs. 124. pr.* Struv. *Ex. 38. th. 40. §. deinde.* Quod Jus Saxonicum in hoc passu attinet, ibi maritus est hæres mobiliaris indistinctè, exceptis utensilibus s. geradâ, quæ competit uxori cum donatione propter nuptias, si vir fuit ignobilis; at hac donatione non constitutâ in quartam civilem &c. Sic Moribus medietatem bonorum communi industriâ viri & uxoris constante matrimonio acquisite superstiti Conjugi cedere asserit Rittershus. *ad Nov. P. 7. C. 17. n. 5.* Conf. Garfias *de Acqu. conjugal. n. 149.* Et juxta consuetudinem Amœneburgi Diœceseos Mogunt. vigentem bona decedentis sinè liberis, maxime si adfuerint, sinè ullô discrimine conjugii relicto acquiruntur, sicque judicatum 1652. d. 1. Mart. refert Disp. Inaug. de Jure Consuetudinum, *hab. Marburg. priori ann. ibique §. 6. Consuetud. in vernac.* Et ne patriæ meæ oblitus videar, tantum adduco tritum Cassellis: Wer den Kopff hat/der schiert den Bart. Lauterbach. *ad Novell. 118. §. 50. Part. II.* Conf. Stryk. *d. l. C. 3. §. 20. & per tot.* De Justitiâ successionis hujus vid. Gail. & DD. *c. l.* DENIQUE IV. singularis hereditatis modus per pacta, quæ omnium primò attendenda sunt, *l. 1. & 7. ff. de Pact. l. f. C. de Pact. conv.* Lauterbach. *c. l. §. 49.* Carpzov. *Jurispr. For. P. 3. C. 20. D. 1. n. 2.* Et sicut alia pacta ita & dotalia sunt antiquissima jurisque gent. *LL. cit. arg. §. 2. l. d. 7. N. G. & C. Tob. 7. v. 16.* ibi: **Ehestiftung**/ alias vocantur, **Ehezertrenn**/ & hodie per totam Europam frequentissima. Struv. *Ex. 30. th. 19. It. 38. th. 40. 48.* ibique Müller. *Lit. B;* DD. *cit.* tam inter nobiles, quàm rusticos. Bruneman. *ad l. 5. C. d. t.* Hahn. *ad Wesenb. ff. de Pact. dotal. n. ult. f.* Conf. Wehner. voc. **Leibgeding**; Quibus quandoque insertum observatur: Das Letzte soll die Thüre zu thun. Vel: **Huth ben Schleyer/und Schleyer ben Huth.** Vid. *Disp. Inaug. sic inscripta;*

scripta; hab. Marburg. nec non Inaug. de Prælatione in reb. alienat. &c. hab. hic 1712. Cap. 1. n. 49. & 75. latè hoc Stryk. l.c. D. 8. C. 5. per tot. Pluribus conf. Müller. l.c. 38. th. 47. Lit. (d)
 Hæc pacta etiam in casu indotati matrimonii valere verba Responsi de ao. 1676. evincunt, ibi in f. Dahero ich aus diesen und andern geliebter Kürze wegen nicht angeführten Ursachen davor halte / daß des Seel. D. N. Frau Wittibe damit / was ihr in offtberührtem Vergleich verschrieben / friedlich zu seyn schuldig ic. Stryk. l.c. D. 4. C. 1. §. 28. Vel si pauper conjux relictum locò legitimæ legatum à præmortuò acceptet, sibi præjudicasse videtur. Id. c. l. §. 33. Add. Berlich. P. 3. C. 27. n. 29. qui pariter Respons. affert. Hæc autem pro ingenii ac virium tenuitate in medium producta ut Benev. & Candidus Lector æqui bonique consulat, humanissimè rogatur; Quod superest, summo Patri, & Filio & Spiritui Sanct. quorum unam Deitatem sub pari Majestate & sub piâ Trinitate credimus, l. 1. f. pr. C. de Summ. Trinit. pro huc usque clementissimè præstitis mihi auxiliis, Deo infinito & immortali, immortales sint gratiæ actæ, ei sit laus, honor, & gloria in sempiterna secula;
 Amen.

Q Ua ratione queat conjux succedere pauper,
Hæc EISERMANNI pagina docta docet.
Autor sit felix, ut præmia multa sequantur,
Dives non pauper sic quoque Doctor erit.

*Candidato honorum Doctoralium
optimè merito ita gratulatur*

BERNH. LVDOV. MOLLENBEC. D.
 Confil. Haffo-Darmftad. Acad. Can-
 cellarius & Antecessor. Prim.

Succedatne Viro Conjux, num viceque versa
Maritus costæ? Sat tua scripta docent.
Gratulor hinc cœptis; Numen tua vota secundet:
Ut fias Patriæ non sine laude decus.

*Nobilissimo & Doctiss. Dno. Candidato, cum omnigenæ felicitatis
apprecatione adscribebat*

M. D. GROLMAN.

PAndis Conjugii leges, hinc TE Themis ornat,
Et vult, ut felix sit torus atque forum.
Quis non sic Patriæ posset promittere de TE
Egregios fructus, auspiciūque bonum?

*Ità festinante calamò adfectum suum
singularem testari voluit ac
debuit*

L. **ფიქსი** / J. U. D.
**Consiliarius Hassiacus &
 Prof. Ordin.**

Ad

Ad Nobilissimum atque clarè doctum

DN. CANDIDATUM
EISERMANNUM.

TRia in eo, qui Studiosi bonorum Artium non nomen, sed rem habere vult, requiri, ut scilicet *aureum caput, ferreum pectus, & plumbeos nates* possideat, vetus non minus, quàm verum dictum est. Per *aureum caput* ingenium, ad Artes ingenuas habile, per *ferreum pectus* obfirmatum adversus socordiam & illecebras animum; per *plumbeos nates* assiduitatem in studio & studio benè cœpto intelligi, nemo fors in dubium vocaverit. Tria hæc in Te, *Candidate Optime*, semper fuisse conjuncta, quamdiu vel in nostra hac Ludoviciana, vel in vicina Marpurgensi, Literis atque Juri operam gnaviter dedisti, ex verò testari poterunt omnes, quotquot per integrum, & quod excurrit, quinquennium Te Auditorem Doctores habuerunt. Quare dum per hoc id consecutus es, ut Summorum in Jure Honorum præmia ex magno Tuo merito propediem Tibi sint conferenda; gratulor ex animo, pioque precor affectu, ut, quem Tibi porro propositum habes scopum, juvante Deo, & intercedentibus Patronis, eum feliciter faustèque consequaris.

Tuus totus

IMMANUEL WEXER/ D.

Consiliar. Hassiacus, Jurium
& Historiar. Profess. Publ. Ordin.

K

Coniu-

COniugis hic inopis dum docte iura tueris,
Non solo Ferri nomine clarus eris:
EISERMANNE, Vir es quoque dotibus aureus, auctum
His titulis monstrant aurea dicta Virum.

*His Nobilissimo DN. Candidato, Audi-
tori quondam suo & indefesso po-
litiore litteraturae atque iuris
cultori, ex animo gratulatur*

MATTHIAS NICOL. KORTHOLT,
Eloqu. vtriusque Prof. Ord. & Or-
dinis Philosoph. h. t. Decanus.

Siccine conjugio Doctores vincula ponunt,
Queis clarum jungis nomen in arte Tuum.
Scilicet hoc decus est laudis, sub munere tanti
Præmia doctrinæ commervuisse chori.
Nunc Parnassei Tu celsa cacumina montis
Transis cum meritis, digna brabea refers.
En grator cœptis; quidnam nisi vota supersunt,
Vt faciat socium TE Deus ipse tori!

*Ita Nobilissimo Dn. Candidato
& Auditori quondam suo
perstrenuo de honoribus be-
ne meritissimis ex animo
gratulatur*

IO. GEORG. LIEBKNECHT,
SS. Theol. Lic. & Mathema-
tum Prof. Ordin.

Allusio

Allusio gratulatoria ad utrumque NOMEN
NOBILISSIMI DN. CANDIDATI,
ANDREÆ ESSEMMANN.

MADRIGAL.

Soll dann allein der Mann von Eisen seyn /
Der sich durch Eisen Ehr erwirbt
Im Kampff / da man zu ihm mit Eisen schläget ein?
Gefehlt! Man achtet den nicht minder /
Der ohne Eisen Palmen kann
Erhalten durch die Kunst / für einen Eiseren Mann.
Da nun Astræa Dir den Lorbeer-Cranz geschwinder /
Als man vermein't / auff's Haupt will setzen;
So zeigt Sie / daß auch dein Haupt
Recht Eiseren sey / und recht hat vieles ausgeklaubt.
Gar recht. So bistu dann /
Und muß Dich auch der Neid für solchen schätzen /
Ein rechter Mann / ein rechter Eiseremann.

f.

In Eyl Cassel
den 22. Januarii
1698.

J. G. R. S. C. C.

Sicque refers tandem Doctrinæ præmia grata,
 Quæ jam concedunt Alma Deusque Tibi:
 Surgit honos meritis, Famæ hæc est laurea digna
 Hinc grator latus cunctaque fausta precor.

*Pauca hæc Nobiliss. Dno. Can-
 didato amico & conterra-
 neo suo longe æstimato ap-
 ponere voluit*

F. U. WIEDEKIND,
 L. L. C. Hasso - Smalcaldensis,

FINIS.

Weber, Immanuel

Disp. inaug. iur. de successione superstitis conjugis pauperis

Giessa 1718

4 Diss. 5283#Beibd.5

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11051457-7

VD18 10305351-003